

ТОРСКИ СГОВОРЪ

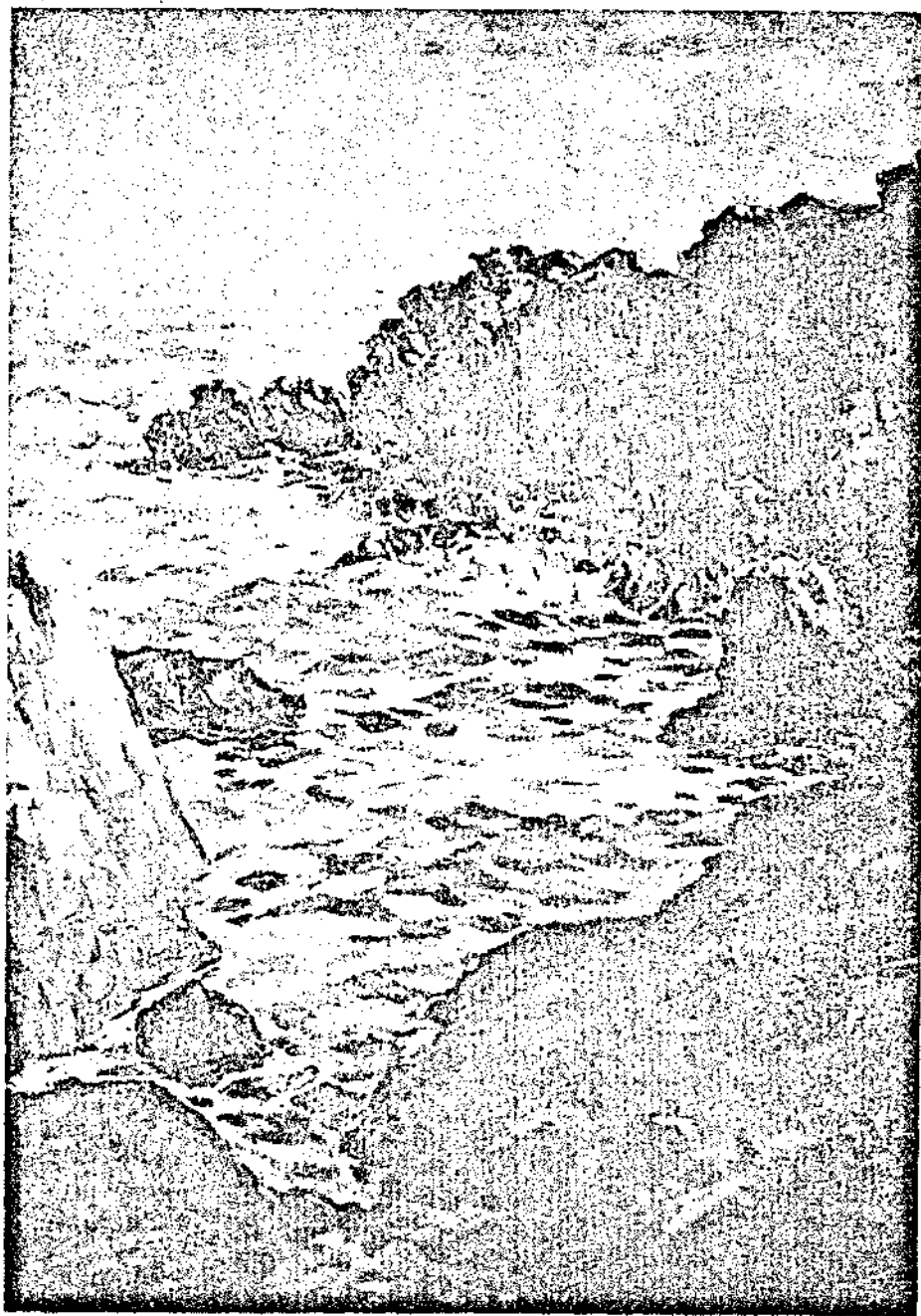

РБ308

Год. XV 1938

Кл. 1-10

КРАЙ ОСТРОВЪ „СВЕТИ ИВАНЪ“
Картина отъ Георги Велчевъ

1

ГОДИНА XV.
ЯНУАРИ, 1938.

РБ308

Открива се подписка за
петнадесетата година
:::: на списание ::::

„МОРСКИ СГОВОРЪ“

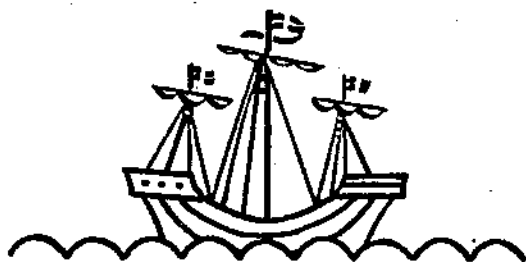
органъ на Българския
Народенъ Морски Сговоръ

Абонаментъ: за България
150 лв., за странство 200 лв.
На членове на Б. Н. М. С.
се праща даромъ

СЪДЪРЖАНИЕ:

1. Четиринадесет години морска просвѣта — Ал. Маноловъ, 2. Морско-политически барометъръ — И. Вarikлечковъ, 3. Морето и животътъ на човѣка — Дръ Г. В. Паспалевъ, 4. Необходимо е вѣщо и системно проучване на лѣчебнитъ свойства на нашето море — Дръ П. Д. Скорчевъ, 5. Морската война и владѣнето на морето — Лейтенантъ Панчевъ, 6. Значение на дунавския воденъ пътъ — Г. Славяновъ, 7. Тѣй почна войната — Мичманъ отъ флота, 8. Морятъ въ нашитъ народни пѣсни — Ем. Мутафовъ, 9. Корабъ — Д. Добревъ, 10. Плувецъ (стих.) — Ст. Ив. Стояновъ, 11. Изъ живота и дейността на организацията, 12. Воденъ спортъ, 13. Въпроси и отговори, 14. Книжнина, 15. Редакционни.

МОРСКИ СГОВОРЪ

ОРГАНЪ НА БЪЛГАРСКИЯ НАРОДЕНЪ МОРСКИ СГОВОРЪ

Година 15.

УРЕЖДА

Брой 1.

Варна, януарий 1938 г.

КНИЖОВНО-ПРОСВѢТНИЯТЪ ОТДѢЛЪ

Редактира комитетъ.

А.А. МАНОЛОВЪ

Четиринадесетъ години морска просвѣта

Основателитъ и редакторитъ на „Морски сговоръ“ следъ 14 години минаватъ вече въ напреднала възраст, списанието влиза въ своята петнадесета годишнина, но посѣтото семе създаде нови идейни ратници, по-млади, по-енергични, по-въдъхновени, наследници, които поематъ съ нови сили голѣмата идея за българското море и българския Дунавъ.

Зовътъ ни „Къмъ морето и Дунава за напредъкъ“ не е капризъ и отвѣлена идея, не е фантазия на неоправими утописти; това е реаленъ зовъ, зовъ добре прецененъ отъ загубено време, загубени идеали, хиляди жертви, споменътъ за които пълни страницитъ на историята и на третия ни царства.

Безъ морска изящна литература, безъ морска научна мисълъ, България кретае и безучастно гледаше лежувитъ води на Дунава и блъснитъ вълни на Черно море; тя не разбира голѣмото значение на временното владѣние на блѣморски брѣгъ.

„Морски сговоръ“ отвори много очи, събуди заглѣхнали мисли: почувствува се загубата на Блѣломорието, започна се създаването на новия ни търговски флотъ, поникна семенцето на Дунава, дойде българското дете и намѣри здраве на морския брѣгъ и отъ морското слънце; само нашиятъ доблестенъ воененъ флотъ стои тамъ, където бѣше преди 30 години.

Нѣма ли най-после съвѣстъ въ тая много-страдална страна — священно право е да пазимъ българското море; не разбрахме ли че водната стихия ни притисна и свърза съ себе си още въ зачатието на българското царство въ „Онѣгъла“, като, вървейки на югъ, Аспарухъ гледаше отъ дѣсно Дунава, отъ лѣво Черно море и колчемъ брѣговитъ граници се свиваха, царството ни идваше въ упадѣкъ, а когато се разтѣгаха, бѣше въ възходъ.

История, политика, стратегия, тактика и техника ни зоватъ къмъ създаването на воененъ флотъ, защото безъ него не се пазятъ 350 к.м. дунавски и 300 к.м. черноморски брѣгъ. Племето ни

не може да тѣпче само сухоземъ, защото вѣкътъ иска да се плава и по вода; сѣдбата на военния флотъ е здраво свързана съ търговския и сѣдбата на търговския съ военния. Прозрението на морската идея е присъщо само на голѣмитъ умове и издигнатитъ човѣци, обратното е тъмнина.

Ето това проповѣдваше 14 години списанието „Морски сговоръ“, ето за това още повече ще ратува организацията „Морски сговоръ“.

И встѣпвайки въ своята петнадесетгодишнина, ние имаме една утеха, една надежда — покровителя на организацията, Нашия Вѣнценосецъ глава, първия царъ морякъ, откакъ български царства съществуватъ, Негово Величество Борисъ III, а редомъ съ него малкото, но въдъхновени държавници, общественици, членове на „Морски сговоръ“, моряци и ратници въ Българското търговско нараходно дружество, които сж готови да се борятъ заедно съ своя царъ за българското море.

Откакъ българска история има, първи пѣтъ военниятъ ни флотъ се командува отъ български адмиралъ въ лицето на контръ-адмиралъ Ив. Вариклековъ; въ неговото лице приветствуваме новия воененъ флотъ и неговитъ доблестни офицери.

Царъ-морякъ, адмиралъ-командиръ, това е символика, това е вѣра, която не само спасява, но и възкресява. Въдъхновени усилия и трудъ на първия редакторъ на списанието капитанъ I рангъ Сава Ивановъ, който цѣли десетъ години ора съ перо нераззорани ниви, и втория редакторъ проф. Я. Арнаудовъ, който четири години поддържа достойно започнатото дѣло, актъ на председателя на Г. У. Т. въ лицето на проф. Консуловъ и капитанъ II р. о. з. П. Стояновъ, идеолози главни секретари Г. Славяновъ и В. Игнатовъ и всички членове ратници отъ Морския сговоръ, наредени на бойния фронтъ на морето — това е дѣлото на списанието „Морски сговоръ“.

Съ вѣра и надежда встѣпваме въ петнадесетата година.

И. БАРИКЛЕЧКОВЪ

МОРСКО-ПОЛИТИЧЕСКИ БАРОМЕТЪРЪ

Докато вѣчниятъ миръ е невъзможенъ, борбата за съществуване, изразена въ най-висшата ѝ форма — войната, е вѣчна и неизбѣжна.

Борбата за съществуване е неумолимиятъ основенъ законъ на природата. Тази борба съществува и се води непрестанно, неумолимо и жестоко отъ всѣко живо същество, като се почне отъ най-нисшето такова и се свърши съ най-висшето — богоподобниятъ човѣкъ.

Откато свѣтъ съществува и откато историята е почнала да записва дѣлата на човѣка въ своитѣ страници, най-преобладаващото, най-могъщото и най-сѣдбоносното събитие въ живота на човѣка е безспорно войната. И въпрѣки всичкитѣ ѝ унищожения и разорения, въпрѣки всичката човѣшка воля и желание да си избѣгне това голѣмо „зло“, въпрѣки всичкитѣ „сърдечни антанти“, „сърдечни съюзи“, „свещенни съюзи“, „договори за вѣченъ миръ“, „общества на народитѣ“ и „конференции за обезоръжаване и ненамѣса“, все пакъ борба за животъ, изразена въ стремлението къмъ по-голѣмо благосъстояние, повече изгоди, повече богатства и повече надмощие, често пѣти провеждани открито за смѣтка на другитѣ, е предизвиквала и винаги ще предизвиква неизбѣжното, неумолимо и всѣкога повтарящото се прибѣгване къмъ меча като къмъ последенъ и единственъ сѣдникъ. Войната е истинското въплъщение на митологическия фениксъ, който все наново се ражда изъ пепелищата на миналитѣ пожарища. Най-после, войната е човѣшки вулканъ, който подъ формата на революции, възстания, наказателни експедиции, подтисничество, граждански междуособици, колониални завоевания или планомѣрна война, непрестанно бушува въ нѣкоя частъ на земното кълбо.

Войната е свързана съ разходване на огромни срѣдства. Целесъобразната и разумна подготовка за война не може да бѣде извършена въ единъ кжсъ срокъ. И всѣки народъ, който държи на своята свобода и съществуване, който иска не само да запази, но и да подобри своето благосъстояние, въпрѣки необходимитѣ огромни разходи, се подготвя за това велико изпитание много години отъ по-рано.

Да се бѣде всѣкога готовъ за война, е непоносимо за финанситѣ дори и на крзоветѣ измежду съвременнитѣ държави. Затова всѣка държава поддържа въ миръ само дотолкова въоръжени сили, колкото да не бѣде съвсемъ изненадана, и колкото това е необходимо за редовната и планомѣрна подготовка на народа въ инструктивно, морално и материално отношение. И само когато на политическия хоризонтъ се появятъ буревищнитѣ облаци, когато почнатъ да се чуватъ далечнитѣ тънжежи на грамотевицитѣ и се почувствува приближаването на страшната буря, тогава държавитѣ напѣгатъ до неимовѣрностъ своитѣ податни сили и финанси и бързатъ да се въоръжатъ до жѣби за предстоящото изпитание.

Така бѣше и преди голѣмата европейска война: докато до къмъ 1910 година военнитѣ бюджети и военнитѣ приготовления на държавитѣ течеха спокойно и планомѣрно, безъ извънредни разходи и безъ извънредно засилване, още щомъ пожарътъ пламна отначало въ Триполи, а следъ това на

Балканитѣ, и въ Европа замириша на барутъ, всичкитѣ държави главоломно се хвърлиха въ усиленитѣ въоръжения, за да не бѣдатъ изненадани и изпреварени отъ своитѣ съседи и за да се приготвятъ за предстоящия гигантски двубой.

Има, обаче, една чувствителна разлика въ материалната подготовка за война на сухопѣтната въоръжена сила на държавата и въ подготовката на морската такава.

Докато за първата се създаватъ складове, които отъ мирно време се пълнятъ съ необходимитѣ орѣжия и бойнитѣ припаси, и въ началото на войната цѣлиятъ народъ се дига на кракъ, формиратъ се нови и нови полкове, дивизии, корпуси и армии, които се въоръжаватъ съ изваденото отъ складоветѣ орѣжие, за военния флотъ това е немислимо. Корабитѣ не могатъ да се държатъ на складъ. Войната за флота почва дори преди обявяването ѝ, така че не остава време за редовна мобилизация. Плюсътъ всичко това, морската война, за разлика отъ сухопѣтната, е несравнено много по-чувствителна къмъ техниката и модернитѣ нововъведения. Затова всѣка държава иска да има съ почване военнитѣ действия не само достатъчно, но и напълно модерни и съвременни бойни кораби.

Така, докато сухопѣтната бойна сила, материално подготвена въ складоветѣ, се оформява като такава въ самото начало на войната чрезъ мобилизацията, военниятъ флотъ трѣбва да бѣде вече оформенъ, въоръженъ, подготвенъ и снабденъ съ достатъчно съвременни кораби още преди почване на бойнитѣ действия. Ако се чака и за флота да се постѣпи както за армията, държавата сигурно ще остане безъ флотъ, защото когато се почне войната, корабитѣ сж вече крайно необходими и за другитѣ, и никой нѣма да ги продава, а често пѣти, поради географически причини, нѣма и да може да дойдатъ до нуждаещата се отъ тѣхъ държава.

Ето защо, държавитѣ въ дълбокия миръ поддържатъ само една малка частъ отъ бѣдещата си сухопѣтна сила, която ще се развие въ началото на войната, а срещу това поддържатъ флотъ напълно способенъ още въ мирно време. А когато стане ясно, че приближава войната, и че много време не остава, пристѣпва се къмъ усиленитѣ строежи и още по-бързо засилване на своя флотъ, който на всѣка цена трѣбва да бѣде напълно готовъ още преди началото на войната. Така бѣше преди руско-японската война, така бѣше и преди общо-европейската. Когато борбата започна да приближава, и когато стрелката на политическия барометъръ почна бързо да спада и да сочи къмъ „буря“, тогава германскиятъ, австро-унгарскиятъ, английскиятъ, френскиятъ и японскиятъ морски бюджети въ стрѣмна крива бързо се увеличиха за началото на 1914 год. петъ пѣти повече, отколкото бѣха презъ 1910 година.

Сега вече всички държави отъ исторически опитъ знаятъ, че *крайната победа се печели не на суша, а винаги на море*. Ето защо всѣка държава се стреми съ цената на неимовѣрни усилия и крайно стопанско напрежение заблаговременно да си създаде военния флотъ, който да ѝ осигури крайната победа. Защото всѣка държава вече знае, че

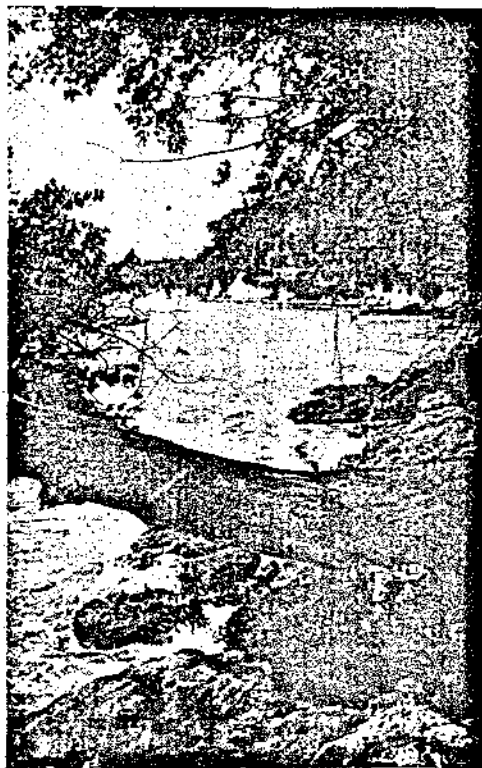
и най-безболезнено загубената война струва несравнено много по-скъпо и отъ най-скъпо спечелената такава.

За съжаление, като че и сега, въ 1938 година се намираме въ положение много сходно съ това отъ 1910 — 12 година. Нима има интелигентенъ човѣкъ, който да не вижда, че хоризонтътъ се все повече и повече затъмнява, че ехото отъ далечния грѣмъ на свѣтковицитѣ въ Испания и Китай се дочува дори и на Балканитѣ, че политическата атмосфера на Европа се пълни все повече и повече съ электричество и че не е далечъ денътъ, когато и при насъ ще затрещатъ мълниитѣ. Но не само това. Стрелката на политическия барометъръ и сега е неспокойна и стремително спада надолу, както бѣше започнала да спада и следъ 1910 година. А ние знаемъ вече, че най-сигурниятъ политически барометъръ — това сж морскитѣ въоръжения. Следващитѣ таблици най-нагледно ни показватъ какъ стрелката на този сигуренъ барометъръ, показвайки все по-голѣми и по-голѣми разходи за морски въоръжения, главоломно се движи къмъ „буря“:

Морскитѣ бюджети за последнитѣ години, въ милиарди левове:

Държави	1931	1932	1933	1934	1935	1936	1937
Англия	34.1	29.7	30.5	31.5	36.7	56.8	98.9
С. Щати	50.0	47.9	49.2	56.6	59.3	68.4	76.8
Япония	19.5	19.1	27.3	28.4	30.6	40.1	83.7
Франция	13.5	13.2	15.4	16.0	15.7	17.1	28.3
Италия	11.6	11.4	11.1	10.1	9.8	10.0	14.0
Общо:	128.7	121.3	133.5	142.6	152.1	192.4	301.7

Ето какви и колко кораби строятъ сега по-голѣмитѣ държави:

Нашъ
бръгъ

Държави	Дребн-издѣ	Хвърч-леносачи	Крей-сери	Натрѣ-бители	Подвод-ници	Всичко
Англия	5	4	17	40	18	85
Съедин. Щати	2	2	8	36	16	64
Япония	4	3	8	22	50	87
Франция	2	2	2	14	16	36

Ето морскитѣ бюджети за 1937 год. на нашитѣ съседи:

Русия	8,000,000,000	рубли
Ромѣния	?	лева
Югославия	388,000,000	„
Турция	423,000,000	„
Гърция	544,000,000	„

Ето и какви военни кораби строятъ нашитѣ съседи, макаръ че всѣки отъ тѣхъ има достатъчно силенъ флотъ:

Държави	Крей-сери	Натрѣ-бители	Подвод-ници	Разни други	Всичко
Русия	4	12	38	40	94
Ромѣния	2	4	4	6	16
Югославия	1	4	4	8	17
Турция	2	6	6	11	25
Гърция	1	4	4	12	21

Забележка: Дори Сиямъ строи сега за своя флотъ 11 подводници!

Ето най-после колко военни кораби сж се намирали въ строежъ въ последнитѣ години и какъ стремително се покачва тѣхното число:

За години:	1933	1934	1935	1936	1937	1938
Кораби въ строежъ:	322	334	542	640	802	1,000?

И неволно се поражда въпросътъ: Ние българитѣ, които въ миналото проспяхме две царства и загубихме четири морета и свободата си, които сега, презъ третото царство, спечелихме за моментъ свободно море и скоро следъ това пакъ го загубихме (по мнението на известенъ държавникъ на една отъ противнитѣ ни тогава страни: „защото не сме го заслужавали...“), нехаеме ли какво става въ свѣта, въ Европа и около насъ, не виждаме ли какъ трепти и нахъде се движи стрелката на морско-политическия барометъръ (вижъ горнитѣ таблици!), не чувствуваме ли электричеството въ въздуха и приближаващата се буря? Докога тази наша славянска морска слѣпота, докога тази апатия, безпечностъ и бездейностъ? И дали нѣма съ това си нехайство да заслужимъ нѣкой денъ, пакъ нѣкой чуждъ държавникъ съ основание да ни каже, че не заслужаваме да имаме и последното море, което ни е останало??

Дѣлото на Българския Народъ
Морски Сговоръ е дѣло
на България.

Д-РЪ Г. В. ПАСПАЛЕВЪ

МОРЕТО И ЖИВОТЪТЪ НА ЧОВЪКА

Две сж силитѣ, които владѣятъ живота върху земята: това сж *слънцето* и *водата*. Че безъ топлината, която всѣки Божи день ни праща слънцето, земята би се превърнала въ една ледена топка, потънала въ вѣченъ мракъ, това за всички ни е ясно. Всѣка сила, всѣка енергия, като почнемъ отъ мускулната сила, силата на вѣтъра, силата на водата и свършимъ съ силата, що произвеждатъ нашитѣ машини, че всичко това въ основата си е една безкрайно трансформирана слънчева енергия — това сжщо всички знаемъ. Човѣкъ, като най-висшъ представителъ на земния животъ, опозналъ основнитѣ закони, що владѣятъ природата, чувствува твърде добре своята пълна зависимостъ, както и зависимостта на живота въобще отъ мощния небесенъ източникъ на енергия — слънцето!

Но човѣкъ въ своето неспирно желание да изучи и узнае всѣко нѣщо на нашата земя, да разбере какъ и защо става всичко въ свѣта — човѣкъ е узналъ, че животътъ на всички земни същества, включително и неговиятъ, *безъ вода е немислимъ*. Защото — на какво би заприличала земята, ако върху нея нѣмаше вода? — Подъ влиянието на слънчевата топлина, безъ вода — тя би се превърнала въ жалка, безжизнена пустиня.

Значението на водата за живота върху земята изпъкна преди всичко отъ обстоятелството, че тѣлото на всички живи същества — растения, животни и човѣкъ — въ по-големата си частъ е съставено отъ вода. Безъ вода не могатъ да се извършватъ никакви жизнени процеси. Поради това, именно, тамъ, кждето нѣма вода, въпрѣки животворнитѣ слънчеви лъчи тамъ нѣма животъ, тамъ е пустиня!

Животътъ безъ вода е немислимъ! А най-големиятъ резервоаръ на този така необходимъ за живота материалъ — това е земното море! Земното море т. е. съвкупността отъ всички морета и океани на земята, заема $\frac{2}{3}$ отъ земната повърхностъ; то има 3,680 м. срѣдна дълбочина, а общото количество на неговата вода се равнява на $\frac{1}{3}$ милиарда кубич. километра. За да получимъ ясна представа за това грамадно количество вода, трѣбва да направимъ едно малко сравнение: отъ Рождество Христово до сега сж изминали само около 1 милиардъ минути; това значи, че ако имаме една грамадна рѣка, даваща 1 кубически километъръ вода въ минута, и ако тази рѣка бѣ започнала да тече отъ Рожд. Христово, то и до днесъ хоритото на земното море би било непълно. Ще трѣбва тази рѣка да тече още около 600 години, за да даде това количество вода, което днесъ има въ морето.

Нека сега, макаръ и твърде накратко, да видимъ какво е значението на морето за живота на човѣка.

Подъ влиянието на слънчевата топлина отъ огромната плоскостъ на земното море ежеминутно — чрезъ изпарението — се издигатъ въ атмосферата грамадни количества водни пари. Превърната въ облаци, една голѣма частъ отъ тази вода не следъ дълго пада върху земята въ видъ на валежи; валежи, които осигуряватъ плодородието на нашитѣ полета, които даватъ води на безчислени рѣки и потоци, чиято водна и напоителна сила чо-

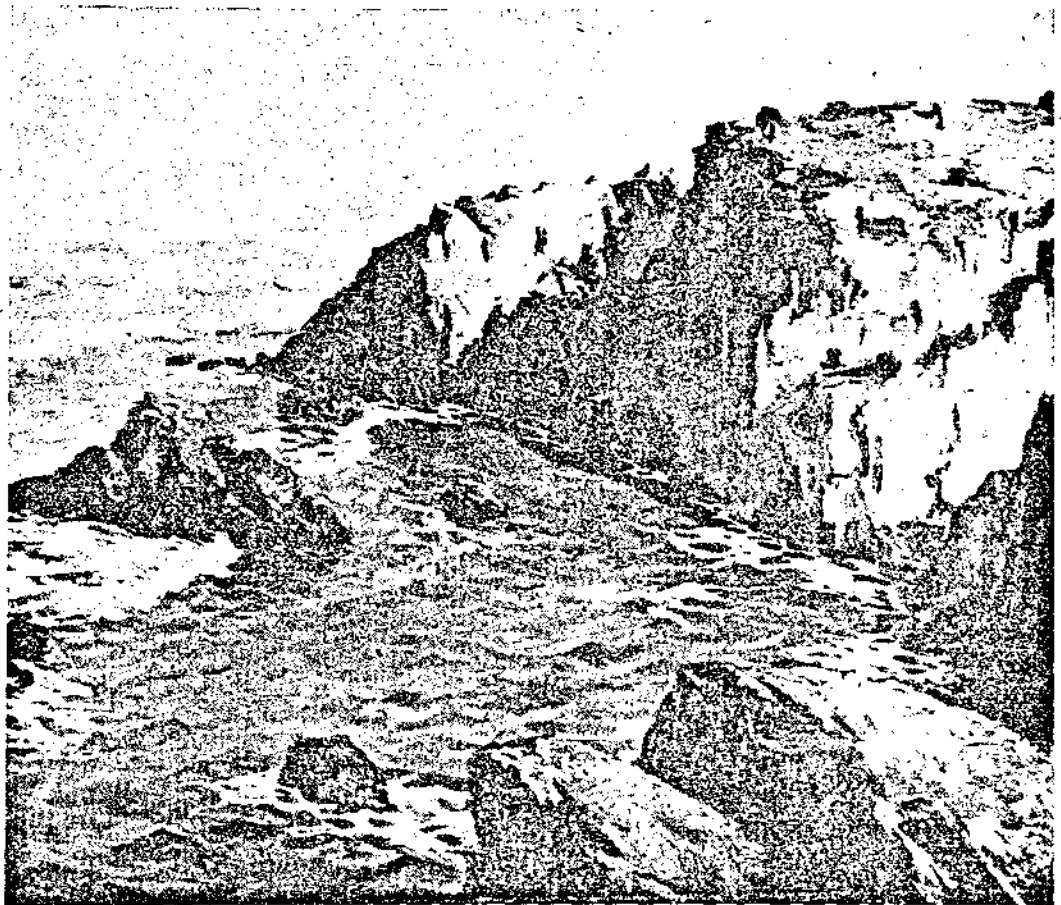
вѣкъ все повече и повече използва за своитѣ нужди.

Но човѣкъ много по-ясно и ежедневно е свързанъ съ морето, преди всичко съ най-главния неговъ продуктъ — солта. При всѣко ядене ние не можемъ безъ соль. А солта, независимо отъ това дали е получена сега — чрезъ изпарение на морска вода, или е изкопаема соль — т. е. получена отъ пълното изпарение на водата на нѣвгашни морета, тя ни идва винаги и само отъ морето! Най-големата зависимостъ между хората, раздѣлени въ държави, се чувствува при липсата на соль. Ония народи, които живѣятъ далечъ отъ морския брѣгъ, а и нѣматъ солни залежи, сж длъжни да отдѣлятъ една значителна частъ отъ приходитѣ си, за да плащатъ данѣкъ на другитѣ, които иматъ соль. А какво значи тази зависимостъ, особено въ време на война — това всѣки знае!

Отъ друга страна, споредъ внимателни пресмѣтания се узнава, че морето дава на човѣчеството около $\frac{1}{3}$ отъ продуктитѣ, които сж нуждни за неговото изхранване. Това е главно огромното количество месо отъ риби и миди, което морето ежегодно дава. Споредъ рибната статистика, презъ 1928 год. свѣтовниятъ уловъ на риба възлиза на 13,697,000 тона на стойностъ 1,014,764,000 долара. Чрезъ пресмѣтане на срѣдното годишно производство на рибе и миде месо се установява, че морето дава на човѣчеството отъ единица плоскостъ толкова месо, колкото месо ни дава съответната единица тучни ливади. А при подобрения, направени отъ човѣка въ дадени водни плоскости, може да се получи много повече. Напримѣръ, при нѣкои добре проучени и подобрени участъци отъ морето сж получени до 6,000 кгр. миде месо за 1 година отъ 1 хектаръ — производство, което се равнява и надвишава производството на жито при най-плодородни почви.

Морето е сжщо единъ голѣмъ доставчикъ на тлъстини, нуждни за изхранването и за други нужди на човѣка. Тѣхъ човѣкъ взема отъ най-големитѣ морски обитатели — китоветѣ, делфинитѣ и др. Най-големитѣ китове стигатъ до 30 м. дължина и една тежестъ отъ около 130,000 кгр., а малкитѣ, току що родени, иматъ 7 м. дължина и тежатъ около 20,000 кгр. Тлъстинитѣ, добити отъ делфинитѣ, човѣкъ употребява въ индустрията, а тия отъ китоветѣ — за приготвяне на маргаринъ, онази мазнина, която севернитѣ народи най-много употребяватъ. За да добиемъ представа какво количество мазнини ежегодно човѣкъ добива отъ морето, трѣбва да посочимъ цифритѣ на свѣтовния уловъ на китове презъ нѣкоя година. Така, презъ 1928 — 29 година сж убити 27,566 броя отъ тия животни-великани, и отъ тѣхъ сж получени, независимо отъ другитѣ материали, 1,867,848 броя бѣчи пълни съ маргаринъ.

Не по-малко ценни материали даватъ третиятъ видъ морски млѣкопитающи — тюленитѣ. Тѣ живѣятъ прѣснати по всички морета и въ миналото, както и китоветѣ, сж били много повече. Само около американскитѣ брѣгове броятъ имъ се изчислявалъ на около 4 милиона. Отъ тѣхъ човѣкъ взема освенъ масъта, кожата и месото имъ. А за хората, населяващи севернитѣ студени земи, особено за ескимоситѣ, тюленътъ дава всичко: и храна, и

ТИХЪ ДЕНЪ

картина отъ Г. Велчевъ

облѣкло, и кости за строителенъ материалъ, Хиляди и хиляди бѣчви съ тюленова масъ и стотици хиляди тюленови кожи ежегодно взематъ хората отъ тия морски обитатели.

Човѣкъ използва сжщо така, било за храна, било за други свои нужди, още твърде много морски растения и животни. Нека споменемъ само нѣкои отъ тѣхъ. Голѣмитѣ морски костенурки, които тежатъ до 500 кгр. и сж дълги повече отъ метъръ; тѣ населяватъ топлиѣ морета, месото имъ се яде, а отъ коститѣ имъ приготвятъ най-разнообразни издѣлия. Гигантскитѣ морски раци — омаритѣ, отъ които само въ Европа се консумиратъ по около 1 милионъ кгр. годишно. Вкуснитѣ стриди, отъ които само Лондонъ изяда годишно по около 150 милиона броя, а Англия изобщо — около 1 милиардъ броя, или — превърнати въ кгр. — около 10 милиона кгр. стриде месо. Морскитѣ водорасли, отъ които човѣкъ получава йода, брома и др. ценни съединения. Различнитѣ соли, които по единъ или другъ пжтъ се вадятъ отъ най-различни морски обитатели и иматъ най-разнообразно приложение въ човѣшкия животъ.

За своитѣ разнообразни нужди човѣкъ използва сжщо перлитѣ, които се образуватъ въ морскитѣ миди; самитѣ мидени черупки, отъ които се правятъ седефенитѣ копчета; коралитѣ, отъ които се правятъ такива хубави украшения, морскитѣ гжби, чийто скелетъ намира толкова разнообразно приложение, и пр. и пр.

Безкрайни сж дароветѣ, които морето предлага на човѣка, и затова ония народи, които населяватъ крайбрѣжнитѣ земи, сж били винаги доволни, богати, преуспѣващи. Благоденствието на

тия народи се дължи още на обстоятелството, че морето, поради особенитѣ топлинни качества на своята вода представлява единъ грамаденъ отоплителъ, който омекчава, прави по-топълъ и равномеренъ климата на крайбрѣжнитѣ страни. На морето и теченията въ него ние дължимъ едно сравнително равномерно разпредѣление на слънчевата топлина, която съвсемъ нееднакво се изпраща къмъ различнитѣ части на земята. Днесъ Флорида е раятъ на земята, а цѣла Европа има умѣренъ климатъ, защото главното морско топло течение, „Голфштромътъ“, имъ носи частъ отъ топлината на тропика.

Най-после морето е безкрайниятъ равенъ пжтъ, що води човѣка къмъ всички краища на земното кълбо. То е, което свързва всички народи, то е, което посрѣдствува размѣната на човѣшки блага отъ единия до другия край на земята. Добре опознато и добре използвано, морето предлага на човѣчеството дарове, които отстъпватъ само предъ тия на слънцето.

Впрочемъ, ние българитѣ имаме твърде голѣма нужда да оценимъ, да опознаемъ и да използваме морето въ всѣко отношение. Ние трѣбва да пазимъ като зеницата на очитѣ си нашитѣ морски брѣгове и да се стремимъ съ всички сили и срѣдства да използваме въ всѣко отношение Черното море. А успоредно съ това — да не забравяме, че непременно трѣбва да се домогнемъ до брѣговетѣ на свободното Бѣло море, за да има и нашиятъ народъ възможность да добие макаръ и малка частъ отъ дароветѣ на цѣлокупното земно море.

Д-РЪ П. А. СКОРЧЕВЪ

Необходимо е нещо и системно проучване на лъчествените свойства на нашето море

Нашата малка страна изобилствува с лъчеви бани, много от които са с широка известност още от старо време. За някои не липсват опити и наблюдения, и населението знае какво те лекуват. За други се разгласяват известни, обикновено в твърде голем брой, заболявания лекувани в дадена минерална баня, показанията за които се определят умозрително, в повечето случаи въз основа на техния химичен състав. Повечето наши минерални вода и бани се рекламират като все лъчеви; дори и за токущо протекли води, за чието лъчево действие още нищо не се знае, не се чака да мине време, за да се събере поука и наблюдение, а се бърза и след месец-два възторгнатата им управа вече шумно ги разглася като лекуващи всички ония заболявания, които фигурират в шаблонния за всички наши минерални бани списък на показаните болести.

Съ такива, непочиващи на научни наблюдения и проучвания шаблонни разгласи, ние не можем да имаме задоволителни успехи, въпреки твърде ценните лъчеви свойства на много от тях бани. Ето защо, покрай другото, ние не можем да привлечем към нашите минерални бани една по-значителна и по-богата клиентела от чужбина, а се използва единствено от нашенска, по-бедна публика. И за това тях наши бани са слабо доходни, остават неподредени и с това непригодни за една по-богата клиентела дори и от нашите съседни страни.

Слабата страна на нашето балнеолошко дело изобщо лежи в твърде занемареното индивидуално проучване на лъчевостта на всяка една минерална баня, проучване, което не бива да се задоволява само с химическо изследване на водата, а трябва да има за цел да събира по даден образец подробни сведения за климата, за хода на болестта, за успешит на банското лекуване също и след завръщането на пациентите по техните местожителства. Обаче такова планомерно проучване не е правено у нас за никоя минерална баня. Един голям недъг е, че големата част от нашите бани, дори и първокласните, нямат свой постоянен бански лекар, нещо и опитен, за да може да следи и проучва лъчевите свойства на банската вода и климата, да организира едно системно и научно наблюдение върху своите болни, пръснати из всички краища на нашата страна. Нашите бански лекари са в грамадната си част случайни, сезонни, непознати с балнеоложката наука и практика.

* * *

Ако за много от нашите минерални бани все пак има известни проучвания, почиващи на известни наблюдения, за лъчевите свойства на нашето море и на неговия климат липсват що годе задоволителни проучвания и наблюдения, с изключение на нашия морски санаторий, който върши една добра научна работа, обаче само по отношение на малки деца предимно с хирургическа туберкулоза.

Ние пръскаме суми, грамадни за наши условия, за разгласа на нашето морелъчище, обаче нищо

не сме похарчили, нищо не сме сторили, за да предприемем едно планомерно научно проучване на неговите лъчеви свойства, на неговите климатични особености, които са нито като тях на немските морелъчища с техните облачни, ветровити и безслънчеви летни дни, нито са и тъй знойни като тях по южните морета, чиято вода е два пъти по-солена от тази на Черно море, което е от безспорно терапевтично значение.

* * *

Нийде, въ никакви чужди медицински списания и алманаси, въ никое чуждо ръководство или въ учебник по вътрешни болести не се споменува ни дума нито за едно българско морелъчище, когато югославските лъчища по Адриатическо море са навред известни.

Защо е това?

Защото ние българските лекари нямем данни, нямем задоволителен материал от наблюдения, нещо и системно подредени, с които да обосноваме нашите твърдения за специфичните лъчеви свойства на нашето море. И поради това ние не можем да напишем нито една добре аргументирана статия въ чужди медицински списания, за да предизвикаме един оправдан интерес към наши морелъчища.

* * *

Ето защо крайно време е здраво да се заловим за такова проучване на нашето море, за да затвърдим възхода на нашите морелъчища и да изпреварим съседите си, които, ако и при несравнено по-лоши природни условия, неуморно и смислено работят за нагаждане на своите морелъчища към европейски вкус и изисквания.

Управител на нашите морелъчища трябва да се проникнат от съзнанието за необходимостта и важността на такова проучване и да не

ЗИМЕНЪ
СЪНЪ

се скупятъ (това се отнася главно за Варна) да си създадатъ една добре уредена *постоянна* морелѣто-вищна морско-банска медицинска служба.

Морско-банската медицинска служба у насъ е бивала случайна, сезонна, непочиваща на научни начала. Не сж правени никакви научни наблюдения и изследвания върху болни и морелѣтуващи, не сж събрани методично никакви материали, за да бждатъ тѣ систематизирани и критично проучени.

* * *

Крайно време е нашитѣ по-голѣми морелѣто-вища да си уредятъ една добра морелѣто-вищна здравна служба. Варна, за жалостъ, и до днесъ стои безъ такава служба, тя не разполага съ единъ постояненъ морско-бански лѣкаръ. Чрезъ смисленъ конкурсъ трѣбва да се издири единъ младъ, сръченъ и ученолюбивъ лѣкаръ, владѣещъ френски и нѣмски, който трѣбва да се изпрати за известно време да се запознае съ уредбата на нѣмски, френски и италиански морелѣто-вища и да проучи уредбата и практиката на тѣхнитѣ медицински служби.

Такъвъ единъ вещь и школуванъ познавачъ на морското банско и лѣто-вищно дѣло ще може правилно и системно да насочи проучването на климатичнитѣ, физиологичнитѣ и целебнитѣ чинители на нашето морелѣто-вище.

Още отъ сега трѣбва да се започне съ събирането на необходимитѣ наблюдения и сведения относно климата и метеорологията на нашето поморие и лѣчебнитѣ постижения при нашето море.

Събирането на тия сведения трѣбва да става по единъ смисленъ, научно подготвенъ планъ, целящъ да се събератъ достатъчно разнovidни данни, за да могатъ да се правятъ действителни, а не полуизмислени заключения. Полунаука е никаква наука, а само просташка ориенталщина, невдѣхваща никому никакво довѣрие.

Имайки предъ видъ, че въ много случаи ре-

зултатитѣ на морелѣчението се проявяватъ въ пълния си обемъ едва следъ месеци, дори и година, ние ще трѣбва да въвлѣчемъ въ тая наблюдателска работа и лѣкаритѣ отъ вѣтрешността, които изпращатъ на морето за лѣтуване свои болни. За тая целъ ние препорѣчвахме своевременно на съответно мѣсто снабдяването на всѣки морелѣтуващъ и морелѣкуващъ се съ *въпросници* и *лични здравни карти* за всѣки лѣтувачъ въ Варна, които наистина бидоха отпечатани отъ лѣто-вищната управа, обаче, за жалостъ, останаха неизползувани.

Съ тия въпросници или лични карти се цели да се събератъ сведения относно анамнезата на всѣки боленъ морелѣтовникъ отъ неговия мѣстенъ домашенъ лѣкаръ, за лѣкуването на каква болестъ се изпраща на море и какви сж резултатитѣ следъ изтичане на 3 до 6 месеци; въ сжщия въпросникъ се предвижда мѣсто и за приморския лѣкаръ-лѣчитель, който трѣбва да даде сведения относно продължителността и вида на препорѣчаното морелѣкуване. Всички тия въпросници надлежно попълнени ще трѣбва да се изпращатъ на морско-банската медицинска служба, която е длъжна да подреди и да систематизира събранитѣ сведения, за да може да се извлѣче отъ тѣхъ поука и научна статистика (и да бждатъ достъпни за всѣки лѣкаръ, желаещъ да ги проучи.)

* * *

Съ настоящата статия не се цели да се даде една програма за морелѣто-вищна медицинска служба. Моето желание е да изтъкна необходимостта на една такава служба, да стане тя достояние на съответнитѣ общински съвети, които ще има да обмислятъ, да проучатъ тоя въпросъ и да побързатъ да го разрешатъ всѣки споредъ възможноститѣ си, та да може да се тласне нашето морелѣто-вищно дѣло въ единъ правиленъ наученъ пжтъ и да се спомогне съ това неговиятъ истински и траенъ възходъ!

ЛЕЙТЕНАНТЪ ПАНЧЕВЪ

Морската война и владѣенето на морето

Целта на морската война е да се добие пълно господство на морето, да се оспори неговото владѣене или да се предпази брѣгътъ отъ нахлуването на противника.

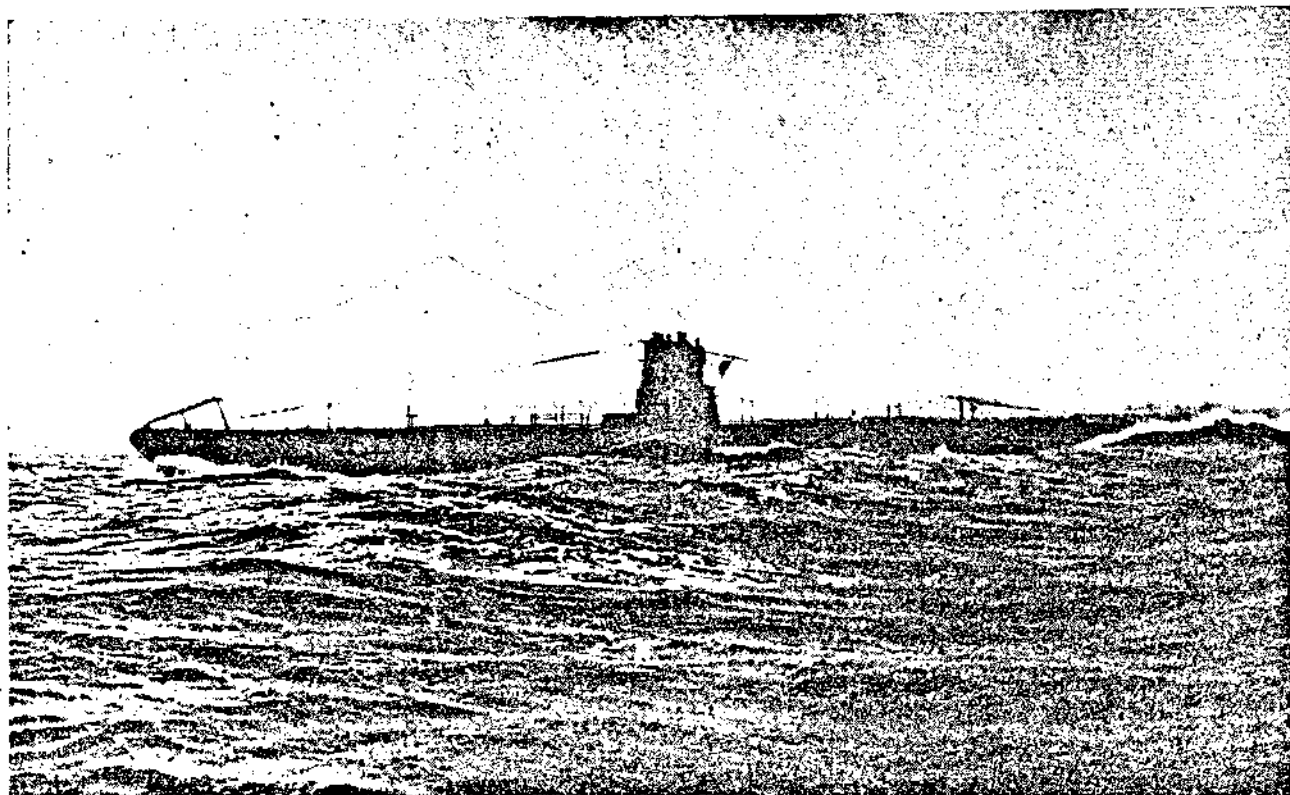
Завладяването на морето не прилича на завладяването на сушата. Една морска водна повърхнина не може да се завладѣе напълно и абсолютно, както сушата. Собствената граница не може да се пренесе на брѣга на противника, защото отъ една страна морето е международно, и отъ него не може да се отстранятъ неутралното корабоплаване и интереси, и отъ друга — по цѣлото море не може да се подържатъ непрекъснато такива въоръжени сили, както на сушата. За пълно владѣене на морето може да се говори само въ границитѣ на териториалнитѣ води, които за повечето държави се простиратъ до 3 морски мили (5,555 метра) отъ собствения брѣгъ. Всички балкански държави, включително и България, сж приели и международно разгласили, че тѣхнитѣ териториални води се простиратъ до 6 морски мили отъ брѣга имъ.

Владѣенето на морето никога не може да е съвсемъ пълно и не преминава абсолютно отъ

едни рѣце въ други, както това става съ сушата. Владѣенето на морето остава почти винаги спорно.

Какво въ сжщностъ се завладява на морето? Морето предлага на човѣка за използване своитѣ природни богатства, и за пжтъ — гладката си повърхнина. Природнитѣ богатства на морето въ време на война нѣматъ голѣма стойностъ, обаче морето като пжтъ има решително значение: презъ него се уреждатъ връзкитѣ съ чужбина, на него често се облѣга тилътъ на цѣлата действаща армия, презъ него минаватъ частъ или всички предназначени за страната товари, презъ него свободно може да се маневрира съ войски и военни товари, които да се пренасятъ на противниковия брѣгъ.

Следователно, владѣенето на морето позволява само контролъ (запращаване) на търговското и военно корабоплаване на противника. Отъ тая гледна точка войната на море, войната за спираене съобщенията на противника, до известна степенъ прилича на войната на сушата, защото и тука не винаги е достатъчно само да се разбиятъ главнитѣ сили на противника; трѣбва да има и достатъчно запаси отъ сили и воля, за да се овладѣятъ всички

ПОДВОДНИКЪ ВЪ ОТКРИТО МОРЕ

важни съобщителни центрове, и така да се срази съпротивителната воля на противника, и да се принуди към изгоден мир — крайната цел на една война. Но в историята има случаи, когато на победителя на бойно поле не сж достигнали сили и воля, за да наложи изгоден и желан мир (Наполеонъ въ Египетъ, сжщиятъ предъ Москва презъ 1812 година и др.)

За пълното спиране на презморскитъ съобщения на противника се налага посъгането и върху частната собственост (плениването или потопяването и на частни търговски кораби) — противно на съвременнитъ обичаи на войната на суша. Това „право“ въ морската война е остатъкътъ отъ старото пиратство на море и грабежитъ на сушата, които сега сж се обърнали на реквизиции, контрибуции, репарации и др. Освенъ това, частната собственост на сушата може да се вземе само следъ побеждаването на противника и завладяването на територията му, а на море вземането или унищожаването на частната и държавна собственост постепенно става причина за завладяването на морето т. е. владѣнето на морето идва следъ вземането на частната собственост, точно обратно на положението на сушата.

Въ последната война Германия съ своитъ подводници се стремѣше, като потопява военнитъ и търговски кораби на Англия, да затрудни стопанския ѝ животъ дотолкова, че да я принуди към изгоден за Германия миръ. Англия пъкъ отъ своя страна, заедно съ останалитъ сили отъ Съглашението, съ всичкитъ си надводни, подводни и въздушни сили се стремѣше да унищожава нѣмскитъ подводници и надводни военни кораби, за да разширява своитъ съобщения презъ морето и да затруднява тия на Германия, а отъ тамъ и къмъ крайната цел на войната — изгодния миръ.

Съобщенията въ военно време на морето и сушата се коренно различаватъ. На сушата военнитъ съобщения отиватъ само отъ тила къмъ действащата армия и обратно; тѣхното прекъсване или затрудняване се отразява само върху живота на войската; тѣ се намиратъ въ собствената територия, винаги подъ защитата на войската, и могатъ да бждатъ сигурно прекъснати само следъ завладяването на територията. Съобщенията презъ море, напротивъ, обслужватъ цѣлокупния животъ на страната — и войската, и народа, — и затова сж почувствителни отъ тия на сушата; тѣ нормално се намиратъ между двамата противници, и единиятъ, за да пази своитъ съобщения, непременно трѣбва да напада тия на противника, а не както на сушата.

На сушата не може да се победи, преди да се деморализиратъ главнитъ сили на противника. На море това не е било винаги необходимо, и често е било достатъчно да се прекъснатъ презморскитъ връзки на противника, за да се спечели победата, безъ главнитъ морски сили на двамата противници да сж се срещнали въ решителенъ бой. Германскиятъ воененъ флотъ въ деня преди погрома на Германия бѣше по-силенъ и по-многоброенъ отколкото въ началото на войната, но въпреки това Германия бѣ победена, и цѣлиятъ ѝ флотъ бѣ плененъ безъ да грѣмне нито едно отъ стотицитъ му голѣми и великолепни орждия.

Следователно, съ владѣнето на морето и заемането или потопяването на частната и държавна собственост на противника, ние го омаломощаваме финансово и го принуждаваме къмъ изгоденъ за насъ миръ, безъ да има нужда да се води решителенъ бой.

Владѣнето на морето (контрола, запрещение на съобщенията) може да се постигне върху

часть отъ него; то може да бжде временно или постоянно.

Владѣнето на часть отъ морето (мѣстно владѣне) трѣбва да се смѣта винаги временно, защото противникътъ, който владѣе по-голямата часть отъ морето, все ще намѣри сили да оспори и това мѣстно владѣние.

Колкото, обаче, да бжде постоянно владѣнето на едно море, то не може да бжде никога абсолютно, особно ако „слабиятъ“ противникъ разполага съ нѣкакъвъ, колкото и малък да е, флотъ, воденъ отъ подготвени, дейни и смѣли командири.

Владѣнето на морето се улеснява или затруднява и отъ географическото положение на странитѣ, базирването на флотитѣ и обектитѣ на войната относно базитѣ на флота. Презъ време на последната война германскиятъ надводенъ и подводенъ флотъ бѣше поставенъ въ неблагоприятно положение относно брѣговетѣ на цѣла Англия и Америка и затова, въпрѣки отличната материална часть, подготовка, умѣние и настойчивостъ на германцитѣ, резултатитѣ отъ тѣхнитѣ действия не бѣха така решителни. Напротивъ, Англия съ самото си мѣстоположение завардваше изходитѣ на германския флотъ.

Обикновено силниятъ флотъ, за да си осигури още отъ началото на войната владѣнето на морето, търси решителния бой съ слабия противникъ, за да го отслаби още повече или съвършено да да го унищожи. Слабиятъ флотъ, напротивъ, отбѣгва решителната среща, особно въ началото на войната. Той търси подходящи моменти, за да бие по части противника и изравни силитѣ си за решителния бой. Германия презъ цѣлата война 1914—1918 г., особно въ нейното начало, бѣ решила да изчакава и предизвиква, за да бие по части английския флотъ. Англичанитѣ, обаче, възприеха другъ начинъ на действие и не позволиха на германцитѣ да осществятъ намѣренятия си; напротивъ, колкото пжти нѣмцитѣ се опитваха да нападнатъ части отъ английския флотъ, попадаха въ клопката на цѣлия „Грандъ-Флиитъ“.

Г. СЛАВЯНОВЪ

Значение на Дунавския воденъ пжтъ

Едва ли има истински българинъ, който да не се е възхищавалъ отъ хубоститѣ и красотитѣ на Дунава, било любувайки се на спокойнитѣ му води отъ брѣга или отъ парахода, било чрезъ творенията на българскиятъ поети и писатели, или пъкъ чрезъ множеството народни пѣсни и приказки, въ които Дунава всѣкога е заемалъ видно мѣсто. Отъ друга страна, едва ли има щогоде интелигентенъ българинъ, които да не е училъ, или да не знае гражданното значение, което великата международна рѣка има за нашето историческо развитие. Малцина сж, обаче, българитѣ, дори и между най-издигнатитѣ, които разбиратъ и правилно преценяватъ огромното стопанско значение на Дунава, както изобщо за странитѣ, презъ които протича, тъй и въ частностъ за насъ. Както въ миналото, тъй и сега, ний почти винаги сме страдали отъ недостатъчно съзнание за значението на Дунава, морето и изобщо на воднитѣ пжтища. Нѣма нужда да привеждамъ множество примѣри отъ нашата ис-

тория, достатъчно е да спомена само загубата на Бѣломорска Тракия. Ако ний разбирахме и ценѣхме значението на морето, то ний едвали бихме загубили бѣломорскиятъ брѣгове, ний едвали бихме се отнасяли съ такова безучастие къмъ героичнитѣ усилия, които шепа българи проявяватъ за създаване и развитие на морското ни параходство, ний никога не бихме чакали да минатъ цѣли 60 години отъ Освобождението, за да създадемъ поне мѣстното пжтническо съобщение по нашия дунавски брѣгъ. Ний и сега все още проявяваме твърде слабъ интересъ къмъ свѣтовнитѣ събития, които се разиграватъ въ връзка съ воднитѣ пжтища и които могатъ да иматъ въ близко или по-далечно бждеще голѣмо отражение върху нашето развитие като независима държава и свободенъ народъ. Така напримѣръ, малцина отъ насъ си даватъ смѣтка за гигантската борба, която предстои въ не особено далечно бждеще да се разиграе по брѣговетѣ и върху водитѣ на Тихия океанъ, прелюдия на която

Когато единъ флотъ изчакава благоприятнитѣ моменти за решителния бой, той много често бива подложенъ на саморазлагане и деморализация. Така стана и съ германския флотъ въ края на войната. Следъ безрезултатнитѣ боеве при Доггеръ-банкъ и Скагеракъ, нѣмскиятъ флотъ „за открито море“ (Хохъ зее флотъ) не се осмѣли да потърси решителенъ бой дори до края на войната и остана въ базитѣ си да чака „благоприятни моменти.“ И това двегодишно бездействие го разложи: два дни преди примирието, когато нѣмското морско командование поиска да хвърли флота си въ решителенъ бой, за да го унищожи съ честь, обслугитѣ се разбунтуваха и отказаха да излѣзатъ.

Пълното (но не пакъ абсолютното) владѣне на морето се постига само следъ решителна победа надъ морскитѣ сили на противника или чрезъ блокада — затваряне флота на противника въ неговитѣ бази и непозволяването му да излиза или свободно да извършва морскитѣ си съобщения. Блокадата бива: 1. близка — за пълно затваряне на противниковия флотъ въ базитѣ му; тя е решителна, но и много опасна за блокиращия, и 2. далечна — за спиране съобщенията на противника презъ море. Тя води по-бавно, но по-сигурно къмъ крайния резултатъ — победата.

Владѣнето на морето се оспорва отъ по-малкия флотъ съ постоянната му готовностъ за активни действия (a fleet in being) и чрезъ малки, обмислени и решителни действия.

При невъзможностъ да се завладѣе или оспори владѣнето на морето (каквото сега е нашето положение въ Черно море), трѣбва да се взематъ всички мѣрки за осигуряване на брѣга срещу излезнитѣ действия (десантитѣ) на противникитѣ и втурването имъ въ територията за действие въ тила или крилото на действащата армия, за да принудятъ страната къмъ изгоденъ за тѣхъ миръ.

Запазването на брѣга отъ излезитѣ на противника е възможно само при наличието на макаръ и малък, но дееспособенъ флотъ, безъ който всѣка война, предприета на суша, излага на опасностъ независимостта на страната.

При невъзможностъ да се завладѣе или оспори владѣнето на морето (каквото сега е нашето положение въ Черно море), трѣбва да се взематъ всички мѣрки за осигуряване на брѣга срещу излезнитѣ действия (десантитѣ) на противникитѣ и втурването имъ въ територията за действие въ тила или крилото на действащата армия, за да принудятъ страната къмъ изгоденъ за тѣхъ миръ.

борба сж днешните събития въ Далечния Изтокъ и последица на която ще бждат неминуемо голѣми промѣни въ съотношенията на политическите и стопански сили въ самата Европа и около насъ. Но ний като че ли не проявяваме достатъчно интересъ даже и къмъ множеството усилия, които отъ 15 години насамъ дунавските държави и тѣхните голѣми приятели проявяватъ за организиране на тъй наречения Дунавски блокъ, чието значение ще бжде колкото политическо, толкова и стопанско, и въ основата на който блокъ безспорно ще лежи дунавскиятъ воденъ пжтъ. Нѣщо повече, ние не се интересуваме дори и отъ строежа на гигантския воденъ пжтъ Северно море — Рейнъ — Майнъ — Дунавъ — Черно море, който следъ като бжде привършенъ, ще предизвика коренно преустройство въ насоките на нашата външна търговия и особено въ пжтищата, по които тя ще бжде извършвана. А това ще стане скоро, и ако чакаме то да стане, та тогава да вземаме мѣрки за приспособяване на външната ни търговия къмъ новите транспортни пасоки и сръдства, тия мѣрки ще бждатъ твърде закъснѣли, ний пакъ ще останемъ назадъ отъ времето, народното ни стопанство пакъ ще страда и ще понесе голѣми загуби отъ нашата непредвидливостъ.

Невъзможно е въ една кжса статия да се изтъкне всестранното значение на водните пжтища, затова ще дамъ само нѣколко данни, отъ които всѣки ще разбере — защо е този всеобщъ интересъ къмъ създаване, развитие и използване на водните пжтища, защо сж тия страшни международни борби за владение на тия пжтища. Всѣкому е добре известно, че пжтищата и изобщо съобщителните сръдства сж най-мощните фактори за културния и стопански напредѣкъ на народите, тѣ сж едно отъ най-важните сръдства за упражняване на националната и политическа мощъ на държавата. Колкото тия пжтища сж по-удобни, по-многобройни, по-сигурни и по-евтини, толкова по-голѣми сж и резултатите за материалната и духовна култура на единъ народъ. Всѣкому е известно, че сръдновековните републики Генуа, Венеция, Дубровникъ сж натрупали своите огромни материали и духовни богатства главно чрезъ използване на морските пжтища. Сжщо така всѣкому е известно, че голѣмите съвременни държави дължатъ своето свѣтовно могъщество тъкмо на владѣнето на моретата и изобщо на водните пжтища.

Ето едно малко сравнение за удобствата и преимуществата, които предлагатъ водните пжтища. Единъ сръденъ типъ локомотивъ отъ 1000 конски сили разходва около 900 кгр. въглища на часъ или около 2,200 до 2,600 кгр. на 100 клм. пжтъ, като се има предъ видъ сръденъ профилъ и сръдни скорости. При тоя разходъ на гориво локомотивътъ влачи сръдно около 200—300 тона полезенъ товаръ. Въ сжщото време една корабна машина, съ сжщата мощностъ отъ 1000 конски сили, ще разходва около 500 кгр. въглища на часъ или сръдно 2,500 кгр. на 100 клм. морски пжтъ, като корабътъ ще носи 3,500 тона полезенъ товаръ; т. е. при машини съ еднакви мощности, при почти еднакъвъ разходъ на гориво и при една незначително по-малка скоростъ за движението по море, корабътъ ще пренася 12 до 17 пжти по-голѣмъ полезенъ товаръ. Сравнението е още по-благоприятно за

рѣчния пжтъ, кждето сжщата машина отъ 1000 конски сили ще разходва само 200 кгр. нефтъ на часъ или сръдно 3,000 кгр. на 100 клм. воденъ пжтъ, като обаче, ще влачи единъ полезенъ товаръ отъ сръдно 8,000 тона (3,000 до 5,000 тона срещу течението и 6,000 до 10,000 тона по течението); т. е. при почти сжщия разходъ на гориво, рѣчниятъ корабъ ще транспортира два до три пжти по-голѣмъ товаръ отъ морския корабъ. Отъ тукъ и значително по-низката стойностъ на превода по Дунава, отколкото по морето и още повече пжтъ по сравнение съ желѣзницата.

Така, навлото за превода на единъ тонъ стока на 100 клм. по желѣзницата варира отъ 119 (зърнени храни) до 332 лева (тютюнъ). За сжщото разстояние и за сжщите видове стоки превозътъ по вода се колебае отъ 3 до 9 лева на тонъ за морето и отъ 5 до 17 лева за Дунава, т. е. водниятъ превозъ е 20 до 40 пжти по-евтинъ, отколкото желѣзопжтния. Относително по-високите цени, въ горните данни, за превода по Дунава, отколкото на морето, се обясняватъ съ обстоятелството, че на Дунава всички параходни дружества сж картелирани и подържатъ сравнително високи навла. За насъ има и още една причина, а тя е че нѣмаме собствено корабоплаване и, следователно, не можемъ дори да влияемъ върху размѣра на навлата, както това става на морето, кждето наличието на Българското търговско параходно дружество представлява единъ мощенъ регулаторъ на навлата, т. е. чуждите компании сж принудени чувствително да намаляватъ навлата си по тия линии, кждето се движатъ и български кораби.

Стопанското значение на водните пжтища за насъ личи и отъ посоките, по които се движатъ външната ни търговия. Така, сръдно за последните петъ години 52% отъ вносъ — износа по количество и 43% по стойностъ върви по-море, 36% по количество и 23% по стойностъ върви по Дунава и 12% по количество и 36% по стойностъ върви по сухо. Превозътъ на стоките по сухите пжтища, естествено, се извършва съ наши собствени сръдства само до нашите граници, по-нататъкъ транспортътъ става съ чужди превозни сръдства. По водните пжтища ний бихме могли да транспортираме най-малко поне нашите износни произведения до чуждите пазари съ собствени превозни сръдства. За съжаление, обаче, ний все още оставяме тази грижа на чуждите параходни компании, изнасяйки за това чужди девизи и български левове. Все пакъ, на морето, благодарение усилията на Българското търговско параходно дружество, 5 до 15% отъ вносъ — износа ни се извършва съ кораби подъ българско знаме. На Дунава, обаче, цѣлиятъ ни вносъ — износъ върви почти изключително подъ чуждо знаме. Въ това отношение ний сме единствената дунавска държава, която търпи стопански загуби и се отнася почти равнодушно къмъ своята вносъ — износна търговия по рѣката. Напоследѣкъ общественото мнение се раздвижи и заинтересува за тази ни търговия, а създаването на българското корабоплаване по Дунава се поставя като една отъ най-важните задачи на Министерството на желѣзниците. Дано въ близко бждеще, най-сетне, и българското знаме да се развѣе по широкия просторъ на великата международна рѣка, за да поеме покровителството на българския трудъ и производство.

ДУНАВСКИ БРЪГЪ КРАЙ РУСЕ

Картина отъ Д. Диолевъ

МИЧМАНЪ ОТЪ ФЛОТА

ТЪЙ ПОЧНА ВОЙНАТА...

(изъ дневника на японския морски офицеръ Нирутака)

Островъ Маиаотау, 9 февруари вечерта.

Снощи флотътъ застана на котва недалечъ отъ Хаянтау. Вдигна се сигналъ:

„Командиритъ на флотилиитъ и корабнитъ командири да дойдатъ веднага на флагманския корабъ“.

Каточе свѣткавица прониза тѣлата ни. Почувствувахме, че ние първи ще вдигнемъ оржжето. А руситъ съвсемъ не подозираха това, което бѣ съвършено непонятно за глупавитъ европейски обичаи, тъй като войната не бѣ обявена.

Следъ минута катеритъ ни пренесоха на флагманския корабъ „Азахи“, неговитъ офицери ни посрещнаха на палубата и съ видима завистъ ни поздравиха, че намъ се е паднало щастието първи да отидемъ срещу врага.

Спуснахме се въ адмиралтейската каюта. Тамъ ни очакваше стариятъ Того съ лице на европейецъ, за което сега му прощавахме. Предъ него бѣ картата на Жълтото море и планътъ на Портъ-Артуръ съ пристанището. Началникътъ на щаба ни раздаде подобни планове, на които бѣха нанесени разположенията на батареитъ и котвеното мѣсто на всѣки корабъ. Офицеритъ отъ втората флотилия получиха плана на Талиенванския заливъ и на Далний.

— Господа, заговори адмиралътъ. — Вие трѣбва тази нощъ да нападнете руската ескадра въ Портъ-Артуръ и въ Далний. Имате плана на нейното разположение. Този планъ е снегъ отъ единъ нашъ генералшабень офицеръ, който вчера се завърна отъ Портъ-Артуръ. Споредъ неговото мнение, противникътъ не очаква нападение, по-пече нѣма официално обявяване на войната отъ наша страна. Но азъ ви съветвамъ да напрегнете всичкото си внимание, защото въ последнитъ си маневри руситъ направиха редица упражнения по отбиване на торпедни атаки, а това показва, че тѣ се опасаватъ именно отъ торпедоносцитъ при нашитъ действия. Подробноститъ по изпълнението на

плана предоставямъ на командиритъ на флотилиитъ. Запомнете, че трѣбва да нападнете броненосцитъ и голѣмитъ кръстосвачи, а малкитъ кораби до отбѣгвате; стѣпвайте въ бой съ тѣхъ само ако присѣтствието ви бѣде открито отъ прожекторитъ. И така, нападението трѣбва да се произведе на всѣка цена. Не забравяйте, че на война успехъ има само оня, който атакува смѣло.

Адмиралътъ се изправи.

— Надѣвамъ се, че ще се видимъ отново тукъ следъ изпълнението на задачата. Ако нѣкому отъ васъ е сждено да загине, той ще бѣде удостоенъ съ най високата земна награда — смъртта за величието на Япония.

Следъ като адмиралътъ ни освободи, ние съ своитъ командири на флотилиитъ подробно изучихме плана и даденитъ ни назначения.

Надвечеръ азъ се прибрахъ на своя торпедоносецъ „Акацуки“. Направихъ грижливъ прегледъ на торпедата и заповѣдахъ да напълнятъ съ сгъстенъ въздухъ резервоаритъ имъ. Всички торпеда бѣха снабдени съ ножици за прерѣзване на предпазителнитъ мрежи, съ каквито сѣ снабдени голѣмитъ руски кораби.

Тъмнината се спусна. Даде се сигналъ за откотвяне. Следъ малко се понесохме съ срѣденъ ходъ къмъ Портъ-Артуръ. Разстоянието до тамъ бѣ около 75 километра, тъй че срещата съ противника не можеше да се очаква по-рано отъ 2 часа следъ полунощъ.

Корабната обслуга бѣ заела мѣстата си по бойното разписане. Азъ стоехъ на мостика. Свѣтлинитъ бѣха замаскирани, и нито единъ лжчъ не проникваше навънъ отъ кораба.

Когато наближихме на десетина километра до външния заливъ на Портъ-Артуръ, командирътъ на флотилията подаде сигналъ да се прѣснемъ за атака. Корабитъ се отдѣлиха влѣво и вдѣсно. Само

азъ останахъ да се движа подиръ кораба на командира.

Входниятъ фаръ на портъ-артурското пристанище силно свѣтлеше. Освѣтенъ бѣ и градътъ, а свѣтлинитъ въ пристанището ясно указваха мѣстата на закотвената руска ескадра. Неподозиращитъ нищо руси спѣха спокоенъ сънъ.

Командирътъ на флотилията намали хода си и ми сигналива да се приближа. Когато корабътъ ми се подравни съ неговия, той ми предаде, че е решенъ да атакува брононосеца „Цесаревичъ“. На менъ заповѣда да пусна торпедо върху „Палада“, а следъ това да нападна най-близкия корабъ до него.

Сърдцето ми започна бързо да бие. Следъ нѣколко минути щѣше да се сблъдне леляната отъ години мечта.

Свѣтлинитъ на „Палада“ се виждаха ясно. Разстоянието бѣ около 3000 метра.

— Какво е течението? — запитахъ стражевия офицеръ.

— Преди единъ часъ започна приливътъ, — отговори той, като погледна часовника си.

Значи, носътъ на „Палада“ трѣбваше да бѣде обрнатъ къмъ морето, а кърмата — къмъ брѣга. Това не бѣше особено приятно, тъй като на голѣмитъ кораби наблюдението е винаги по-усилено на предната частъ.

Придвижихъ се още напредъ и установихъ, че „Палада“ стои неподвижно на котва. Тогава ми хрумна една мисль, за която въ случай на неспѣхъ щѣхъ да се разплата жестоко. Заповѣдахъ задъ зареденитъ торпедо да поставятъ две отъ запаснитъ, напълно приготвени, за да можемъ веднага следъ изстрелването на първитъ да поставимъ тѣхъ въ торпеднитъ апарати.

Дадохъ пълень ходъ и заповѣдахъ:

— Лѣвитъ апарати готови! Целта е неподвижна. Ще минемъ на двеста или триста метра отъ нея.

Торпедоносецътъ летѣше. Мостикътъ, димовитъ тръби, всичко треперѣше отъ усилената работа на машинитъ.

Азъ вече различавахъ командния мостикъ на „Палада“. За мое очудване, въ долнитъ помѣщения на кораба още кипѣше животъ, макаръ че хората отдавна трѣбваше да сж си легнали.

Изведнѣжъ, когато подъ жгълъ 45° приближихъ руския кръстосвачъ, по палубата му се разтичаха моряци, чука се силни викове и тръбни сигнали за бойна тревога.

— Не трѣбва да се губи ни секунда, — помислихъ азъ.

Бѣхме на около двеста метра, когато пуснахъ първото торпедо. По прицела бѣхъ увѣренъ, че то ще попадне задъ командния мостикъ.

Едва жълтиятъ звѣръ бѣ успѣлъ да изскочи отъ апарата и да цопне въ водата, руситъ освѣтиха съ прожектори морето и откриха стрелба. Трѣбва да призная, че макаръ и да не очаквахъ нападение, тѣ съ свѣткавична бързина успѣха да заематъ своитъ постове.

Понеже не желаехъ да бѣда изваденъ отъ строя, изкомандувахъ на кърмчията:

— Дѣсно на стена!

О, глупостъ, която никога не ще си простя! Тѣмъ въ този мигъ моятъ торпеденъ офицеръ изстреля второто торпедо и, разбира се, не попадна въ целта. Но когато правѣхме завоя, едно

силно сътресение на въздуха ни показа, че първото торпедо бѣ улучило неприятеля; изподъ командния мостикъ на „Палада“ се издигна грамаденъ стълбъ отъ вода и пушекъ. Торпедото бѣ избухнало въ огняното отдѣление. Рускиятъ кръстосвачъ за дълго време излѣзе отъ строя.

Доложиха ми, че дветъ запасни торпеди сж готови за изстрелване. Азъ взехъ курсъ къмъ пристанищния фаръ. Въ тази посока се забелязваше единъ голѣмъ корабъ; изглеждаше да е „Цесаревичъ“. Пригответхъ се да торпилирамъ и него. Внезапно на носа му нѣщо свѣтна, и въ следната секунда се раздаде залпъ отъ нѣколко орджия. Сигналиститъ свирѣха тревога, прожекторитъ почнаха да сѣкатъ тъмнината съ свѣлитъ си мечове. Чу се силенъ взривъ на нѣкакъвъ корабъ...

Въ този мигъ срещу насъ изскочи съ пълень ходъ торпедоносецъ. Това бѣше нашиятъ „Шинономо“. Той сжщо се бѣше спусналъ въ атака срещу „Цесаревичъ“. Ако съ заденъ ходъ не бѣхъ задържалъ „Акацуки“ на мѣсто, сблъскването ни бѣ неминуемо. Използувайки обстоятелството, че прожекторитъ не освѣтяваха моя корабъ, азъ останахъ да видя атаката на „Шинономо“.

Когато атакуващиятъ торпедоносецъ стигна на разстояние за атака и, вѣроятно, бѣ пусналъ торпедото си, лжчитъ на нѣколко прожектора попаднаха върху него. „Цесаревичъ“ мигновено даде залпъ съ всичкитъ си голѣми и малки орджия. Чу се взривъ отъ снарядъ, върху палубата на „Шинономо“ пламна нѣкакъвъ огънъ и отново се изгуби. Торпедоносецътъ бавно се отдалечи въ тъмнината, каточели скоростта му бѣ намалѣла. Вѣроятно и той като насъ бѣ приготвилъ на палубата си вторитъ торпедо, и нѣкакъвъ снарядъ бѣ попадналъ върху тѣхъ...

Азъ очаквахъ взрива на неприятелския корабъ, тъй като и дветъ торпедо трѣбваше да сж попаднали въ целта. Всрѣдъ ослѣпителната свѣтлина на прожекторитъ моятъ „Акацуки“ се мѣташе на разни страни, но съ нахална смѣлость запазваше позицията си. Изведнѣжъ стражевиятъ офицеръ ми посочи съ ржка „Цесаревичъ“: рускиятъ корабъ изваждаше предпазителнитъ си мрежи, и върху тѣхъ се виждаха да висятъ две торпедо, които не бѣха можали да избухнатъ.

Въ това време „Шинономо“ съ своя бавень ходъ се показва отново около „Цесаревичъ“: въпрѣки всичкитъ си тежки повреди, той се върна да произведе втора атака! Неприятелскитъ прожектори веднага го напипаха и дѣждъ отъ снаряди се изсипа върху му. Все пакъ „Шинономо“ сполучи да изстреля задното си торпедо, но веднага следъ това започна бързо да потѣва; отъ горната му палуба излизаха кълба отъ пара, — изглеждаше, че снарядитъ сж попаднали въ котлитъ му.

Азъ хвърлихъ прощалень погледъ къмъ загиващия другаръ и изкомандувахъ:

— Пълень ходъ напредъ!

„Цесаревичъ“ бѣ измъкналъ още една частъ отъ предпазителната мрежа, върху която висѣше сжщо неизбухнало и последното торпедо на „Шинономо“. Сега мрежа висѣше само надъ носовитъ части, а останалитъ бѣха незащитени. Когато стигнахъ на удобното за атака мѣсто, азъ извихъ на лѣво и изстреляхъ и дветъ си торпедо въ кърмата на неприятеля. Тѣмъ когато торпедниятъ офицеръ

натисна спусъка на аппарата, единъ прожекторенъ лъчъ попадна върху насъ, а две секунди следъ това артилерията на руския корабъ започна да ни обстрелва.

Но едно отъ моитѣ торпеда попадна въ целъта. Високъ стълбъ отъ вода и пушкѣ ни показа, че сме уллучили кораба.

Не помислихъ за втора атака, защото залпове следъ залпове ни заливаха. Носовата ни частъ се превърна на решето. Единъ 15 сантиметровъ снарядъ проби дѣсния бордъ малко надъ водолинията, безъ да избухне. Но поради голѣмия ходъ на торпедоносца водата бързо започна да нахлува въ отворстието и напълни носовата частъ. За щастие водонепроницаемата преградка издържа напора, и водата не можа да проникне по-навътре. Другъ снарядъ, попадна въ кърмовата частъ, причини по-голѣми неприятности. Той проби заслона на задното орждие и се взрива на борта. Кѣсоветъ му свалиха стожера и избиха обслугата на орждието. Взривътъ унищожи сандѣка съ артилерийскитѣ снаряди. Торпедниятъ апаратъ бѣ уцелѣлъ, но релситѣ, по които се движи, се изкривиха, и той стана негоденъ за употреба. Въ димовитѣ тръби се оказа безброй пробойни отъ снаряднитѣ кѣсове. Нѣколко снаряда попаднаха въ вѣглищнитѣ ями и се взриваха тамъ, безъ да причинятъ голѣми повреди.

Съ сетни усилия ние сполучихме да избѣгваме отъ обстрела на „Цесаревичъ“, но ностъ на кораба ни хлътваше все повече отъ тежестта на нахлулата тамъ вода.

Взехъ курсъ къмъ откритото море. Далече вѣсно забелязахъ нашия сигналъ за сборъ. Не можахъ да отговоря, защото свѣтлинниятъ ми сигналенъ апаратъ бѣ падналъ въ морето наедно съ сваления стожеръ. Вмѣсто това изстреляхъ една

ракета и взехъ курсъ на сближение съ сигналната свѣтина.

Скоро на сборното мѣсто се събра цѣлата ни флотилия. Липсваше само „Шинономо“, който потъна предъ моитѣ очи. Потеглихме съ бавенъ ходъ, за да могатъ и повреденитѣ торпедоносци да следватъ въ строя. Отъ размѣненитѣ кѣси разговори чрезъ сигнални свѣтлинни съ другитѣ кораби разбрахъ, че на мене бѣ провървѣло най-много, а останалитѣ бѣха пуснали своитѣ торпеда върху предпазителнитѣ мрежи, срещу които ножицитѣ на торпедата не можахъ да подействуватъ. Само „Инацума“ като мене забелязалъ навреме мрежитѣ, snelъ ножицитѣ и пусналъ торпедото си върху нещитената носова частъ на руския броненосецъ „Ретвизанъ“. Командирътъ на флотилията видѣлъ, какъ атакуваниятъ отъ мене корабъ „Палада“ силно се наклонилъ и потеглилъ за спасение къмъ вѣтрешното пристанище.

На сутринята пристигнахме предъ кораба на адмирала. Началникътъ на флотилията докладва, че съ торпедната си атака сме повредили три руски кораба, а сме изгубили единъ отъ своитѣ торпедоносци, и че имаме единъ убитъ командиръ на корабъ и нѣколцина моряци ранени.

Обслугитѣ отъ ескадренитѣ кораби ни поздравиха съ „банзай“. Адмиралъ Того съ щаба си обиколи всичкитѣ торпедоносци отъ нашата флотилия и изказа своята благодарностъ. Той разговаря доста дълго време съ мене, тъй като само азъ бѣхъ видѣлъ потъването на „Шинономо“. Следъ това заповѣда на два малки кръстосвача да ни взематъ на влѣкало и да ни отведатъ на северъ до островъ Миаотау, кждето бѣ дадена почивка на хората отъ нашитѣ кораби.

Въ този день започна открито войната срещу Русия.

ЕМ. МУТАФОВЪ

Морякътъ въ нашитѣ народни пѣсни

„Българинътъ не билъ морякъ, той билъ чобанинъ“. Така сѣ казвали корабонаначалникитѣ далматинци, когато сѣ били на служба по нашитѣ параходи „Борисъ“, „България“, „Варна“, защото сѣ видѣли службитѣ си застрашени отъ българи, свършили корабоплаване въ Русия презъ 1899 г. Въ интригитѣ си тѣ сѣ отивали дотамъ, че отричали на българскитѣ моряци умениято да заведатъ параходъ отъ Варна до Бургасъ. „Вие сте чобани. Отъ васъ моряци не може да става. Вие на дърво безъ коренъ не можете да се качите. Не ви бива. То не е шега“. И редъ подобни упрѣци и тормози, които убиватъ духа и примиряватъ човѣка съ робското му положение да пази твърдата земя, или, както французкитѣ моряци казватъ на сухоземнитѣ за подбивъ, да оспорватъ земята на кравитѣ.

Нашитѣ планини и долини сѣ насочени къмъ Черно и Бѣло морета, като да подсказватъ на народа, че неговиятъ независимъ животъ и разцѣтъ може да се очаква отъ свободнитѣ пространства на моретата.

Въ многовѣковното си сѣществуване българитѣ не сѣ преставали да се стремятъ къмъ морето, особено къмъ Бѣлото море; обаче упорито е била отблъсквана българската държава отъ него, защото въ нейната жизнена сила не можело да не

виждатъ страшенъ съперникъ за господаруване надъ морето, което свързва Цариградъ съ Гърция.

При това положение се е формирала България, като политическа единица, и то не останало безъ влияние върху преданията и бита на българския народъ. Самитѣ българи по брѣговетѣ на Черно и Бѣло морета сѣ бивали погърчвани, особено пѣкъ презъ петвѣковното робство. Това може и днесъ да се забележи, а именно: въ последнитѣ международни договори България бѣ изтикана отъ брѣговетѣ на Бѣло море и значително стѣснена по брѣговетѣ на затвореното Черно море. Погърчването може да се забележи въ градове като Созополъ, населението на които, обикновено, се смѣта за гръцко. Въ сѣщностъ тѣ въ голѣмата си частъ сѣ българи, които сѣ придошли отъ българскитѣ села и подъ влиянието на гръцкото фанатизиране се погърчили. Това явление се е отразило въ народната пѣсенъ „Сестра робиня“, записана въ Дебърско („Българ. нар. поезия“, ч. I, отъ проф. М. Арнаудовъ, № 97, стр. 111), по следния начинъ:

Поробената отъ турци сестра, още непотурчена, се провиква край тихото море за братъ си Никола, за да я откупи за две чаши злато и една чаша бисеръ. Братъ ѝ нито споменава, че тя му е

сестра и се обръща към нея като на турска робиня и казва, че ако би имал две чаши злато и чаша бисеръ, би окичилъ шията на жена си, шапката на детето си и гривата на коня си.

Люто го прокллина сестра му, и той пада от коня си, ударва се на сабята си и умира. Вижда се вѣрата на народа въ силата на сестринската клетва, когато тя е насочена противъ отрелия се отъ рода си.

По брѣговетъ на Бѣло море като лодкари или рибари сж могли да останатъ само родопскитѣ помаци, вѣроятно подъ защитата на мюсюлманството си.

Все пакъ френскиятъ географъ Ксавие Хаиеръ дьо Хелъ, като пжтешественикъ презъ 1846 г., можалъ да забележи българи риболовци, които имали монопола на риболова въ Босфора и въ околноститѣ на неговото устие въ Черно море. (Дървинговъ: „Влияние на морската мощъ“, стр. 25—26).

Само така може да се обясни, че въ нашата словесностъ съществуватъ пѣсни, въ които се пѣе за морето и за моряци. Колкото и да се вижда чудно това за нѣкои, но то е фактъ, (Вижъ монѣти статии, печатани въ сп. „Мор. сговоръ“ год. XI кн. 3, 5, 9 и год. XII кн. 2 и 5.)

Тукъ ще посоча други народни пѣсни, които открихъ или записахъ следъ напечатването на по-големитѣ по-горе статии.

Въ едни отъ тия пѣсни се говори за моряци-гемиджии, които при крайбрѣжното пжтуване и то само дене, при хубаво време, каквото е било мореплаването преди, дълго не се завръщали въ родното си селище.

Така напр., въ народната пѣсенъ „Добри гемиджия“, пѣена на седѣнки, печатана въ „Показалецъ“ отъ Г. С. Раковски презъ 1859 г., се говори, че Добри гемиджия поржчва на Радка да го чака. Но той толкова се забавилъ, че Радка изгубила надежда въ завръщането на Добри и се омжила. Омжила се, но сърдцето ѝ трепти още за гемиджи Добри и щомъ се научила, че се завърналъ, излѣзла на чешмата, дано го нѣкакъ види. Ето и самата пѣсенъ. Макарь и длъжка, давамъ я цѣлата, защото е характерна за случая, като бива народна пѣсенъ:

„Добри Ради си думаше:
— Чети ли, Радо, чети ли,
колко гемии минаха?
— Четохъ ги, байне, четохъ ги.
Доде пѣтлитѣ трижъ пѣха,
триста гемии минаха
съсъ триста бѣли елкени.
Най-напредната гемия
съсъ аленъ елкенъ плаваше,
младо я момче караше,
съсъ медна свирка свирѣше.

Свирка му Ради думаше:
— Радо лю, либе, Радо лю!
Чекай ме, Радо, чекай ме
да ида и да си дойда!
Насади моренъ босилякъ,
гледай го и поливай го.
Ако босилекъ изникни,
да знаешъ, чи ща сж върна;
ако босилякъ увѣхни,
да знаешъ, чи ща остана.

Насади Рада босилекъ,
гледа го и полива го.
Никна босилекъ, израсти,
но скоро зеленъ изсѣхна.
Рада се съ други ужени.
Ето и Добри чи доди.
Рада си грабна бакрачи
и за вода си отиди,
дето ще Добри да мини.
Тамъ е водица излѣла,
да мини Добри да види.
Девамъ и Добри среща ѝ!
Добри Ради си думаше:
— Радо лю, ужени ли се?
Радо лю, задоми ли се?
— Чекахъ те, Добре, чекахъ те:
насадихъ моренъ босилякъ,
гледахъ го и поливахъ го.
Коги босилякъ извѣна,
и азъ се. Добре, уженихъ,
Нищо ѝ Добри не рече,
оброни сълзи, заплака
и си си пжтемъ замина“.

Въ другъ вариантъ на тази пѣсенъ се казва, че майка ѝ я задомила, черно теглило теглѣла, за първо либе жалѣла. Въ този вариантъ краятъ е трагиченъ, а именно: Добри се пробожда съ ножъ въ сърдцето. Явно е, че се е създадала трагична борба въ душата на гемиджията Добри между влѣчението на сърдцето и прозвището му като гемиджия, която борба, споредъ този вариантъ, той не можалъ да преживѣе. Споредъ първия вариантъ тукъ даденъ изцѣло, корабарѣтъ понесълъ мжката си.

Въ пѣсенята е казано, че гемии били съ бѣли елкени, само най-предната била съ аленъ елкенъ. Струва ми се, трѣбва да се разбира, че гемията, гесп. гемии били подъ (червеното) аленото турско знаме. Нека изясня: Съ завладяването на Балканския п-въ отъ турцитѣ, особено следъ завладяването на Кримъ (1476 г.) се турилъ край на международната търговия въ Черно море, но вътрешната търговия (тогазъ Черно море е било като езеро въ империята) подъ аленото турско знаме не е съвсемъ престанала. Отново международната търговия по Черно море почва и се оживява презъ XIX в., именно, къмъ края на първата половина на столѣтието, срѣдата, особено презъ втората половина.

Вториятъ вариантъ ми изпѣ г. Сава Димитровъ¹⁾. Отъ сжщия записахъ и други народни пѣсни. Въ една се казва, че царѣтъ изпраща гемиджията Николчо съ гемия да пренесе тежка кирия въ Будинѣ града. Въ една пѣсенъ пѣхъ се пѣе, че Енчо се прочулъ до Цариградъ като гемиджия за кирия.

Записани въ различни времена и на различни мѣста, тѣзи пѣсни свидетелствуватъ, че не е било съвсемъ чуждо морячеството на известни части отъ българския народъ. Ето и въ „Книга на пѣснитѣ“ — П. П. Славейковъ на стр. 199 е записалъ пѣсенъ, въ която се разказва, че Радинка дотърчала при гемиджии и ги пита за забѣгналото си либе:

¹⁾ Сава Димитровъ роденъ презъ 1870 г. въ Търговище (Ески-Джумая). Сега свободенъ гражданинъ на Варна.

Кътче край Варна

— „Гемиджии, мили братя!
Откакъ са петли пропели
колко гемии минахте?
— Радинке, моме хубава!
Откакъ са петли пропели
триста гемии минахме.
— Гемиджии, мили братя!
Не видохте ли Стояна?
— Радинке, моме хубава!
Стоянъ най-напредъ помина.

Все гемиджии сж, които „гюзелъ Дана“ моли да пренесатъ родителитъ ѝ презъ придошлия Вардаръ. Тъ сж съгласни, но ако Дана имъ даде своитъ черни очи и равна снага („Бълг. нар. поезия“, ч. I. отъ проф. М. Арнаудовъ). Гемиджия капетанче иска да залюби мома Ангелина, която е качена на едно дърво, плуващо по „вода Тунджалия“ (рѣка Тунджа) (сжщия сборникъ № 206)

Въ една народна пѣсень (слушана отъ Ив. Бояджиевъ — вижъ сп. „Мор. сгов.“ год. XII бр. 5 стр. 91) се пѣе, че гемиджия грабналъ Тодорка, „чи я въ гемийка йугуди, хей, хей, хей,“

Варненскиятъ адвокатъ В. Драгулевъ ми даде следната народна пѣснь, която по негово увѣрzenie се е пѣла изъ М. Търновско и изъ цѣлия Странджански край:

„Свирчица свири по поле,
гемийка плува по море.
Малко я момче караше,
млада го булка питаше:
— Момко ле, гемиджийко ле,
отде си и откъде си?
Да не си отъ наш'то село,
отъ наш'то село Търново?
Гемиджийче тихомъ говори:
— Булко ле, търновчанко ле,
Ясь не съмъ отъ ваш'то село,
отъ ваш'то село Търново,
Ами съмъ горе отъ Варна“

Тукъ трѣбва да припомнимъ, че Варна е играла значителна роля като вносно-износно пристанище презъ XVI, XVIII, XIX вѣкове, а и никога не е преставала да има търговско значение.

Най-после ще спомена една сватбарска пѣсень (Сборн. на П. Михайловъ, № 273) „Митре, невѣстата му и гемиджия“. Въ нея се разказва, че Ангелина измѣня на мъжа си. Митре по единъ гемиджия „младъ джелепинъ гемиджия“ отъ бѣль Дунавъ, при когото я намира мъжа ѝ:

„Двама седатъ, говоръ чинатъ,
говоръ чинатъ, шекеръ ядатъ,
шекеръ ядатъ, пари броятъ,
пари броятъ, есапъ чинатъ,
колко чине Ангелина“.

Види се този корабаръ е билъ и търговецъ на добитъкъ. Неговата състоятелностъ примамва хубава Ангелина.

Като при тия прибавимъ гемиджи Андонъ, Стоянъ гемиджия и др., за които писахъ въ предишнитъ си статии, ще се види, че българитъ сж били годни не само за овчари, че на дърво безъ коренъ се качвали и т. н.

И днесъ, когато тѣхното сжществуване иска да се затвърди чрезъ засилване на държавата, трѣбва да разкриемъ и ония скрити у него ценности, които го правятъ надежденъ и въ воднитъ пжтища за преуспѣването на родината. Но я да видимъ духовниятъ образъ на моряка споредъ нашитъ народни пѣсни:

Твърдъ на дадената си дума и изпълнителенъ. Каквото царътъ заповѣдалъ, това изпълнява. Трѣбва обаче, да се забележи, че у него липсва ясно национално съзнание и борчески духъ за свобода на родъ и родина. А то инѣкъ не би била тъй тежка, безпросвѣтна и продължителна робията ни подъ турска властъ. Морякътъ въ народнитъ ни пѣсни е индивидуалистъ. Гордъ, съ вѣра въ собственитъ си сили, уповаващъ се на гемията, твърдъ и упоритъ всрѣдъ стихийтъ, но признателенъ и благодаренъ къмъ своя покровителъ св. Никола. (Гемиджи Андонъ — Б. Ангеловъ: „Бълг. нар. поезия“, стр. 139)

Когато трѣбва да избира между либе и корабарство, той предпочита второто, макаръ любовта му да е силна, макаръ и цѣль животъ да жали по либе. (Младото корабарче въ нар. пѣсень № 384 въ сборника на Бр. Миладинови и гемиджията Добри въ „Показалецъ“ отъ Г. С. Раковски.) Скаранъ съ булката си, той забѣгва не по суша, а съ кораба си прѣвъ предъ други, преди пѣтли да пропѣятъ („Радинке, моме хубава“ — „Книга на пѣснитъ“ отъ П. П. Славейковъ на стр. 199).

Прямъ и гордъ като стихията, съ която е сроденъ, той силно обича, както си вижда това въ Добри гемиджия.

Примамливъ е за булките съ паритъ, съ храната си (шекеръ, морска риба и вино) и скжпата си постеля (сребърна). (Сборн. на П. Михайловъ: „Митре, невѣстата му и гемиджията“; „Бълг. нар. поезия“ отъ проф. М. Арнаудовъ ч. I № 25; „Бълг. нар. поезия“ отъ Б. Ангеловъ № 10).

Отъ изложеното се вижда, че за моряка има известенъ образъ въ нашата народна поезия. Това показва, че въ известни български краища корабарството не е било съвсемъ чуждо за българина. Но по даденитъ въ началото на статията причини, то не е могло да се издигне като национално и да играе ролята на мощенъ факторъ за обществъ и политически развой и разцвѣтъ.

Посоченитъ народни пѣсни въ тази статия, както и въ г. XI и XII на сп. „Мор. сговоръ“ показватъ ценности у българитъ, съ които тѣ достойно могатъ да използвава воднитъ пжтища за благо на себе, на рода, на родината си, на челоувѣчеството.

А. ДОБРЕВЪ

КОРАБЪ

На заникъ слънце гаснатъ уморенитъ лъчи.
Играе по набъбналата морска гръдъ слънчевата свѣтлина.

А тамъ, дето въ синевата на далечината се сливатъ морето и небето — две тайни неразгадани —

Бѣлъ корабъ своя образъ чертае.

... Въ далечината, дето морето и небето се сливатъ безстрастно, бѣлъ корабъ свѣтлѣе —

Отъ далеченъ пътъ се завръща натоваренъ.

Бѣлъ корабъ пълзи съ страсть и жадъ по морската гръдъ.

Лимана да стигне предъ заникъ слънце.

Бѣлъ корабъ — бѣлъ призракъ сжи — преминалъ съ победа безкръвна бѣсни бури въ морската ширь —

Плакне своята дъсчена снага.

А задъ него въ тъмна, нерадостна дия лежи миналото препълнено съ много печаль и нищета.

Бѣли безформени облаци надъ морето се рѣятъ.

Къмъ кораба скитникъ бѣли облаци — синове на небето — безформени се снишаватъ.

Надъ мастилената водна ширь край кораба се влачатъ облаци —

Облацитъ изжадѣли ненаситно смучатъ солената вода на морето.

Съ желание горещо — сякашъ — въ кораба да я излѣятъ изъ ведро.

Върви, пѣпли, бумти корабътъ-скитникъ срѣдъ мърморящитъ вълни.

Бѣлъ корабъ, напусналъ роденъ брѣгъ, пребродилъ непознати страни, отново се възвръща.

Върви и плакне своята дъсчена снага срѣдъ широко играитъ вълни бѣлъ корабъ — —

И забравенитъ мечти, стихнали борби — спомени заравя въ свѣтлозелената играва дия на морската ширина.

Чайкитъ пискатъ и разбуждатъ надежди и любови! ...

Ей, вечеръ припада мълкомъ.

И все по-близо до лимана корабътъ клати, кърши своята снага.

Съ трудъ се влачи и промѣква срѣдъ никнещитъ вълни: —

Вълнитъ мърморятъ, съскатъ, притискатъ се о дъсченитъ стени съ желание въ утробата на кораба смъртъ да намѣрятъ.

Чайкитъ — злокобни вестители на бури — пискатъ, виятъ се и падатъ въ водната глбина край кораба.

Нощта тежко отпуска своитъ криле.

Корабътъ тържествено въ лимана навлиза.

Сирената преграднала гъне въ своя вихъ.

Радостъ обилна залива палубата:

И възторгъ и умиление съ сълзи се изписватъ по всички лица ...

... Но — ! —

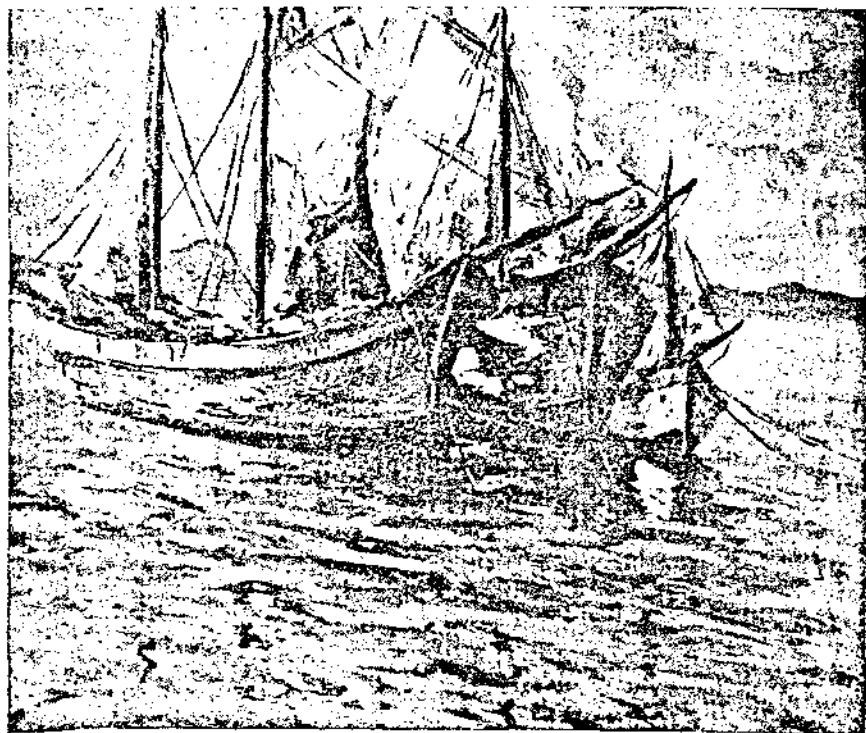
Щастието е измѣнчиво:

Пребродила незнайни страни, победила хиляди бѣсни бури, въ морската широта, прогнилата дъсчена снага не удържа натегналия товаръ.

Дивъ трѣсъкъ дива уплаха извика ...

... Вълнитъ доволни властно навлизатъ въ утробата на бѣлия корабъ.

На десетина само метра отъ нея на пристанището за помощъ тревожно зоватъ хиляди гърла.

СЛЕДЪ ДЪЖДЪ

Картина отъ П. Бояджиевъ

СТ. ИВ. СТОЯНОВЪ

ПЛУВЕЦЪ

Топя въвъ тебъ челото си горещо,
и твоята прохлада мълкомъ гали
душата ми, тъй както майка будна
главата на детето специ.

И ето: гласъ познатъ напредъ ме вика...
Ръцетъ пръскатъ хиляди елмази;
надъ менъ небето радостно люлѣ
далеченъ свѣтъ, що вѣчно пази...

Връзъ дълбинитъ, нѣкъде, отпуснатъ
нивяя само въ времето безкрайно;
пространството въвъ мисълта ми чудна
стопява се, катъ снѣгъ нетрайно...

ИЗЪ ЖИВОТА И ДЕЙНОСТТА НА ОРГАНИЗАЦИЯТА

По случай новата година между Н. В. Царя и
Главното Управително Тѣло на организацията бѣха
размѣнени следнитѣ телеграми:

Александъръ Маноловъ
Председателъ Български Народенъ
Морски Сговоръ

Варна

Благодаря сърдечно Вамъ и на членоветъ на
Морския Сговоръ за хубавитѣ новогодишни по-
здрави и пожелания и Ч. Н. година да бжде за
всички Ви благополучна.

Царьтъ

Негово Величество Царя
Двореца

София

Морскиятъ Сговоръ, гордъ че носи върховното
покровителство на Ваше Величество, като първа
крачка за новата 1938 година счита за свой дългъ
да пожелае Вамъ и на Височайшето Ви семейство
здраве, щастие и напредъкъ на отечеството. Ние
живѣемъ съ вѣрата, че Ваше Величество мъдро
ще реализира създаването на новия ни воененъ
флотъ, вѣренъ стражъ на независимостта на Ро-
дината, и ще подкрепи както винаги усилията за
развитие морския и дунавски търговски флотъ.
Членоветъ на Морския Сговоръ и азъ Ви честитимъ
новата 1938 година.

Председателъ Български Народенъ
Морски Сговоръ
Александъръ Маноловъ

Съ заповѣдь № 314 отъ 29 януарий 1938 г.
отъ Мин. на народното просвѣщение сж утвърдени
измѣненията на устава на организацията, приети
въ XII-ия редовенъ съборъ на 3. XI. 1935 г. въ градъ
Варна, а именно чл. 12 точка „е“, чл. 24 точка „е“
и „ж“ и чл. 26.

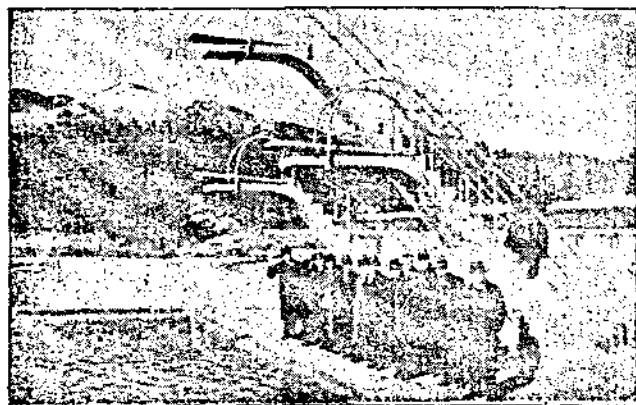
Съ заповѣдь № 166 отъ 20 януарий 1938 г.
на Мин. на народното просвѣщение новоизбранитѣ

членове на Г. У. Т. на XIV-ия редовенъ съборъ
въ Ямболъ, се утвърждаватъ, както следва: Д-ръ
Паспалевъ, Н. Пеневъ, Я. Сираковъ, Ал. Маноловъ,
Б. Атанасовъ, Ал. Поповъ, В. Игнатовъ и Ст.
Козаревъ.

На 15 януарий въ с. Лжджене председателтъ
на организацията Ал. Маноловъ изнесе сказка на
тема „Море и култура“.

Г. У. Т. въ заседанието си на 20 януарий
утвърди управителното тѣло на новооснования ни
клонъ въ Мездра въ съставъ: председателъ Юрданъ
Ниновъ — бившъ банковъ чиновникъ, действителни
членове: Иванъ Тошевъ — адвокатъ, Дане Хри-
стовъ — директоръ прогимназията, Юрданъ Христовъ
— адвокатъ, Юрданъ Кръстевъ — училищенъ ин-
спекторъ. Резервни членове: Илия Юрдановъ — тър-
говецъ, Христо Костовъ — аптекаръ. Провѣрителенъ
съветъ, действителни членове: Никола Додевъ — ка-
сиеръ Б. Н. Банка, Дечо М. Цветковъ — търговецъ,
Атанасъ Петровъ — директоръ Мездр. търг. банка.
Резервни членове: Борисъ Миниски — търговецъ
и Цано Кр. Цановъ — учителъ

На 22 януарий Г. У. Т. се свика на заседание
съ представителитѣ на клонветъ. На това засе-

Г. г. делегатитъ на конференцията на Б. Н. М. С. въ с. Лжд-
жене, състояла се на 15 и 16. I. 1938 г.

дание присъствуваха от Пловдивския клонъ г-нъ К. Петровъ и г. Стефановъ пол. о. з., от Плъвенския клонъ г. Ас. Кантарджиевъ, адвокатъ и от Видинския клонъ г. Бораджиевъ полк. о. з. Г. У. Т. разгледа въпроситъ въ връзка съ предстоящата дейност на организацията и упражнението на бюджета, а така също утвърди приетитъ правилници за купитъ по воденъ спортъ и протокола на конференцията въ Лжджене.

На 23 януарий въ салона на Варнен. търг. инд. камара се състоя тържествено заседание на Г. У. Т. На това заседание присъствуваха поканенитъ официални лица, начело съ адмиралъ Вариклечковъ и офицеритъ отъ флота, кмета на града, председателя на Търг. инд. камара, представителитъ на Търг. академия, Бълг. търг. пар. д-во, професионалнитъ сдружения, учебнитъ власти, пристанишното управление, културни организации и пр.

Председателът на организацията говори на тема: „Идеи и дѣла на Б. Н. М. С.“

Следъ заседанието имаше другарска среща за членоветъ на Г. У. Т., на която присъствуваха г. г. адмиралъ Вариклечковъ, председателя на Търгов. инд. камара, офицери отъ флота и пр., кждето въ сърдечна атмосфера и искрени слова се изказа пожелания за общо сътрудничество въ пжтя на идеологията на организацията за напредъка на страната и развитието на търговския ни и воененъ флотъ.

На 8 януарий плъвенскиятъ ни клонъ даде своята традиционна морска вечеръ. Мичманъ I р. Влъчковъ изнесе сказка на тема: „Нуждата отъ воененъ флотъ“. На вечеринката Г. У. Т. се представяше отъ 5 души офицери отъ флота. Вечеринката е била изнесена съ голѣми успѣхъ.

ВОДЕНЪ СПОРТЪ

На 26 декемврий м. г. софийскиятъ ни клонъ произведе плувни състезания въ покрития басейнъ на софийскитъ минерални бани за ученицитъ отъ спортния отредъ на Б. Н. М. С. въ София, следващи курса по плуване, устроенъ отъ клонъ. Състезанията сж били открити отъ началника на отд. за тѣл. и държ. гражданско възпитание — г. Иерусалимъ Василевъ. Ржководителъ-стартеръ е билъ Миланъ Гоплодолски, учителъ по физ. възпитание, и сждии К. Друмевъ, Юр. Гандевъ и Ал. Мицевъ. Получени сж следнитъ резултати:

50 м. св. стилъ за деца.

1. Хр. Поповъ 0 м. 44 с.
2. Ас. Симидовъ 0 м. 46 с.
3. Вас. Кисъовъ 0 м. 54,05 с.

50 м. на гърди (жабно) за деца.

1. Хр. Поповъ 0 м. 61,08 с.
2. Ас. Симидовъ 0 м. 62,00 с.
3. Вас. Кисъовъ 0 м. 66,06 с.

50 м. св. стилъ за юноши.

1. Ил. Шалдевъ 0 м. 30,06 с.
2. Р. Тулешковъ 0 м. 32,00 с.
3. Торчановъ 0 м. 36,06 с.

50 м. на гърди (жабно) за юноши.

1. Торчановъ 0 м. 43,03 с.
2. Хр. Василевъ 0 м. 44,08 с.
3. Блудовски 0 м. 52,00 с.

100 м. св. стилъ.

1. Мих. Маргаритовъ 1 м. 08 с.
2. Ил. Шалдевъ 1 м. 12 с.
3. Райчо Тулешковъ 1 м. 21 с.

50 м. на гръбъ.

1. Г. Налджиевъ 0 м. 42,05 с.
2. Бориславъ Илиевъ 0 м. 46,05 с.
3. Торчановъ 0 м. 47,00 с.

100 м. на гърди (жабно).

1. Г. Налджиевъ 1 м. 34 с.
2. П. Маргаритовъ 1 м. 45 с.

200 м. св. стилъ.

1. Петъръ Ивановъ 3 м. 23,5 с.
2. Анг. Гавриловъ 3 м. 51 с.

200 м. на гърди.

1. Ив. Пеневъ 2 м. 51,3 с.

Пощово смѣсено плуване (на гръбъ, жабно и св. стилъ)

Ив. Пеневъ, П. Маргаритовъ и М. Маргаритовъ 2 м. 0,8 с.
Ил. Шалдевъ, Буби Василевъ, Райчо Тулешковъ 2 м. 12 с.

Игрена е водна топка при следнитъ резултати: тимътъ съ капитанъ П. Маргаритовъ 2 точки, тимътъ съ капитанъ Кр. Кръстевъ — 1 точка.

Произведени сж и скокове безъ класиране на състезателитъ.

Следъ приключване на състезанията сж били раздадени на първенцитъ отъ всички видове състезания по единъ екземпляръ отъ годишника на Бълг. Олимп. Комитетъ.

На 16 януарий се произведеха зимни плувни състезания въ открития басейнъ на с. Лжджене отъ комисия въ съставъ: главенъ сждия лейт. Г. Пецовъ; сждии Кирилъ Друмевъ — София, Й. Шнитеръ, кметъ на с. Лжджене, К. Петровъ, Пловдивъ, Д-ръ Колячковъ, Лжджене.

Времеизмѣрвачи: Вл. Мицевъ — София, Юр. Гандевъ — София, П. Задгорски — Бургасъ, Г. Поповъ — Т. Пазарджикъ.

Резултати отъ състезанията:

100 м. св. стилъ.

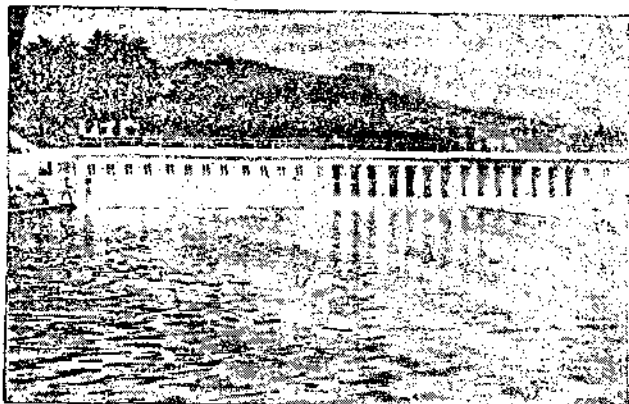
1. Михаилъ Маргаритовъ — София 1 м. 15,9 с.
2. Илия Хр. Шалдевъ — София 1 м. 20,7 с.
3. Ив. Ивановъ Петровъ — Пловдивъ 1 м. 21,8 с.

100 м. на гърди (жабно).

1. Петъръ Маргаритовъ — София 1 м. 54,9 с.
2. Стойчо Георгиевъ Дончевъ — Пловдивъ 1 м. 55 с.

100 м. на гръбъ.

1. Любенъ Дим. Черневъ — Пловдивъ 2 м. 08 с.
2. Спасъ Харашлиевъ — София 2 м. 28,8 с.

Плувниятъ басейнъ на Б. Н. М. С. въ с. Лѣджене.

200 м. св. стилъ.

1. Илия Хр. Шалдевъ — София 3 м. 27,9 с.
2. Ив. Ив. Петровъ — Пловдивъ 3 м. 28,2 с.
3. А. Карагулевъ — Пловдивъ 3 м. 46,2 с.

На всички първенци се раздадохъ за награди предмети, изпратени отъ Г. У. Т. на организацията.

На 15 и 16 януарий въ с. Лѣджене се състоя конференция по воденъ спортъ съ зимни състезания по плуване въ открития басейнъ на селото. На конференцията взеха участие клоноветъ Видинъ, Варна, Бургасъ, Пловдивъ, Т. Пазарджикъ, София, Лѣджене, Ямболъ.

На поздравителната телеграма отъ страна на конференцията Негово Величество Царя отговори съ следната телеграма:

Ал. Маноловъ

Председателъ конференцията
Бълг. Нар. Морски Сговоръ
Лѣджене

Сърдечно благодаря Вамъ и на управителнитъ тѣла на Морския Сговоръ по водния спортъ за изказанитъ ми приветствия по случай конференцията Ви и организацията на зимнитъ плувни състезания, като Ви пожелавамъ успѣшна дейность

Царьтъ

На поздравитъ отпратени отъ страна на конференцията до Министра на Войната, последния отговори съ следната телеграма:

Председателя на конференцията
на Морски Сговоръ

Маноловъ

Лѣджене

Отъ името на войската благодаря сърдечно на представителитъ на Морския Сговоръ за изпратенитъ поздравитъ по случай конференцията Ви по воденъ спортъ. Желая Ви успѣхъ. № 155

Луковъ

Генералъ майоръ
министръ на войната

Въ връзка съ решението на последния съборъ и нуждитъ на водния спортъ гл. ръководителъ по воденъ спортъ г. Б. Атанасовъ използвалъ отива-

нето си въ София, за да посети Министра на просвѣтата и гл. секретаръ на министерството, както и началника на от. за тѣл. и държ. гражданско възпитание, за да изтъкне предъ тѣхъ нуждитъ по предстоящата дейность по воденъ спортъ. Г. У. Т. въ отдѣлно изложение направи обстоенъ докладъ по този въпросъ, като изтъкна необходимостта отъ държавна подкрепа за постройка на басейна и организиране на спорта.

На 2 януарий русенскиятъ ни клонъ откри за използване пързалката на клонъ въ Русе. Мѣстото е предназначено за детско игрище и плувенъ басейнъ, който ще се построи идния сезонъ. Клонътъ е получилъ пълно съдействие отъ общината. Построилъ кокетенъ лавилионъ съ бюфетъ. Пързалката е освѣтлена много добра за използване и нощемъ. При откриването на пързалката сж присѣствували официалнитъ власти и представители на всички спортни организации.

Въпроси и отговори

Редакцияниятъ комитетъ на списанието има съгласието на редица вещи по морскитъ въпроси лица за отговаряне на запитвания, отнасящи се до морето, търговския флотъ, морскитъ въоръжения, живота въ моретата и пр. Поради това ония отъ членоветъ на Б. Н. Мор. Сговоръ или читатели на списанието, които биха искали да си уяснятъ нѣкои въпроси въ връзка съ морето, могатъ да отпратятъ запитванията си до редакцията. Ще имъ се отговаря вмѣсто въ отдѣлни писма въ настоящата колона. Въ настоящия брой отговаряме на постѣпилитъ до сега въпроси.

Въпросъ. Колко е голѣмо Черно море и какъва е солеността на водата му? Пита Г. В., членъ Варна.

Отговоръ: Въ днешнитъ си граници Черно море има повърхность споредъ едни автори 415,540 квадратни километра (Рудовицъ и Шпиндлеръ), а споредъ други — 429,993 кв. клм. А пъкъ споредъ пресмѣтанията на българина инженеръ Л. Божковъ, публикувани въ списанието на българскитъ инженери и архитекти, година 26, брой 7, Черно море има 424,013 кв. клм. безъ Азовско море, а заедно съ последното 461,401 кв. клм. Споредъ пресмѣтанията на сжия авторъ, обема на водата въ Черно море, безъ Азовско, е 496,036 кубически километра, а съ водата на Азовско море — 496,349 куб. клм. Сжиятъ авторъ дава следната интересна таблица за разпредѣлението на повърхностьта и дълбочинитъ въ Черно море:

Дълбочина въ метри	Повърхность		Обемъ на водата.	
	кв. клм.	‰	куб. клм.	‰
0 — 50	62,135	14'66	19,626'74	3'96
50 — 100	44,256	10'45	16,975'16	3'43
100 — 200	20,291	4'80	30,745'29	6'20
200 — 1000	47,135	11'11	218,743'73	44'10
1000 — 1500	45,649	10'77	113,499'13	22'89
1500 — 2000	73,343	17'31	83,266'78	16'80
2000 — 2200	114,729	27'00	12,948'30	2'61
2200 — 2244	16,492	3'90	230'89	0'01
0 — 2,244	424,013	100	496,036	100

Солеността на водата въ Черно море е различна на повърхността и въ дълбочинитъ му. Поради голѣмия притокъ на сладка вода въ северната половина на морето, кждето се вливатъ голѣмитъ рѣки Дунавъ, Днестъръ, Днепъръ, Букъ и др., солеността на повършинитъ води въ северната половина е по-малка отъ тази на водата въ южната му половина. Така при Одеса солеността на водата е едва 1'2‰, предъ нашитъ брѣгове 1'4—1'6‰, а край Босфора и далечъ отъ брѣга — 1'7—1'8‰. Въ дълбочинитъ на морето солеността на водата постепенно нараства до 2'2‰. Това повишение на

на солеността въ дълбочина се дължи на притокъ отъ по-солена вода, която се влива отъ Мраморно въ Черно море по дъното на Босфорския проливъ.

Въпросъ: Кое е най-голѣмото морско животно и кжде живѣе? Пига А. К. Провадия.

Отговоръ: За най-голѣмото морско животно се счита китътъ. Той е млѣкопитающе животно, нагодено къмъ животъ въ водата. Населява главно севернитъ морета и достига 30 м. дължина и десетки хиляди килограма тежестъ. За тия интересни морски гиганти въ единъ отъ следващитъ броеве на списанието ще дадемъ специална статия.

КНИЖНИНА

Емденъ. — Нашата преводна литература се обогати съ още една книга, описваща бойнитъ подвизи на море презъ време на голѣмата война. Лейтенантъ Куджуклиевъ е ималъ щастливата идея да издаде въ преводъ книгата: „Емденъ“ отъ лейтенантъ Хелмутъ фонъ Мюке, старши офицеръ на легендарния кръстосвачъ, който парализира корабоплаването въ Индийския океанъ и привлѣче върху си кръстосвачитъ на Русия, Англия, Япония, Австралия и остана невредимъ въ продължение на три месеца, като непрекъснато се намираше въ движение и въ бойна готовност, защото нѣмаше собствена база. Ако може да се говори за съвременно пиратство, подвизитъ на „Емденъ“ сж класически примѣръ на смѣли действия и презрение къмъ смъртта. Защото залавянето на кръстосвача бѣше неминуемо. Това се знаеше отъ цѣлия съставъ на неговата обслуга. Сгрѣни отъ истински патриотизъмъ, свързани съ една съзнателна дисциплина, въодушевени отъ мисълта да се жертвуватъ съ възможнитъ най-голѣми постижения за далечното си отечество, примирени съ мисълта, че не ще се завърнатъ вече въ него, моряцитъ на „Емденъ“ очудиха свѣта съ качествата, които проявиха. Моралнитъ и материални успѣхи на „Емденъ“ направиха това име синонимъ на доблестно изпълнение на дълга и върховна съзнателна саможертва.

Книгата е написана въ повествователна форма и достъпенъ езикъ. Преводътъ е сполучливъ, защото преводачътъ познава добре морското дѣло. Книгата е придружена отъ обяснителни бележки, които уясняватъ окончателнитъ резултати отъ действията на „Емденъ“.

Книгата може да се набави отъ преводача направо или чрезъ канцеларията на организацията ни срещу 25 лв

В. И.

П. А. Шишковъ: Невѣроятнитъ приключения на петима български морски офицери презъ 1914 г., романъ.

Пръвъ у насъ Петъръ А. Шишковъ дрѣзна да разкажа нѣщо за морето въ белетристична форма. Неговитъ разкази отначало имаха за сюжети обикновени и необикновени случки изъ живота на моряцитъ. Самъ морякъ и проплавалъ много морета, Шишковъ имаше богатъ материалъ за възсъздаване. Той се опита и въ романа. Още отъ първитъ му стѣпки пролича, че той клони повече къмъ романа на приключения. Защото въ нѣкои части романътъ на приключения и морскиятъ романъ не се покриватъ, макаръ и последниятъ да има много общо и почти винаги за основа фона, мѣстодействието на първия.

Романъ на приключения е и романътъ, който неуморимиятъ въ морската балетристика Шишковъ ни поднесе миналата година.

Тука вече той се опита да даде въ голѣми линии морето, да очертае странствувания и приключения въ широкъ размахъ, да обхване и морета далечни за насъ, тамъ гдето животътъ презъ далечината на разстоянието ни се струва нѣкаква легенда и верига отъ невѣроятни приключения. Та „невѣроятни приключения“ е нарекълъ и авторътъ своя романъ.

Той поставя въ Владивостокъ петима български офицери отъ военния флотъ, служащи въ руския флотъ, като командировани на специализация, каквато почти половината отъ нашитъ морски офицери преди голѣмата война добиваха въ Русия. Тия петима сж далечъ отъ България, и днитъ на обявяването на голѣмата война ги заварватъ тамъ, кждето е хиляди мили далечъ отъ Варна. Но тѣ трѣбва да се върнатъ. И при връщането имъ се редуватъ невѣроятнитъ приключения. Тѣ напуцатъ рускитъ води, отиватъ въ тогавашната германска колония Тцингтау, влизатъ въ състава на германската великоокеанска ескадра на графъ фонъ Шпе, проплаватъ Тихия океанъ, достигатъ до Магелановия протокъ и малко преди гибелта на ескадрата при Фалкландскитъ острови се отдѣлятъ съ единъ търговски корабъ отъ ескадрата и достигатъ до острова въ южния атланткъ Тристанъ д'Акуня (островна група) и претърпяватъ корабкрушение. Що става съ тѣхъ? Загиватъ ли тѣ? Авторътъ ще ни го каже въ следващъ романъ, който ще бжде доказъ за производителността му.

Но тоя романъ се развива бърже, нѣжде чисто морскиятъ животъ остава на вторъ планъ, за да държи въ напрежение читателя, и дава преимущество на чистото приключение. Той поражда интересъ, свързанъ е съ съдбата на наши съотечественици, учи читателя на землеописание и открива една страница отъ свѣтовната история презъ 1914 г. Чете се много леко.

Добринъ Василевъ

РЕДАКЦИОННИ

Печатането на списание „Морски сговоръ“ занаяпредъ ще става въ Варна, вмѣсто въ София, както бѣ отъ нѣколко години насамъ. Поради прехвърлянето на цѣлата техническа служба, излизането на първия брой се забави. Взети сж мѣрки съ следващитъ броеве да се навакса закъснението.

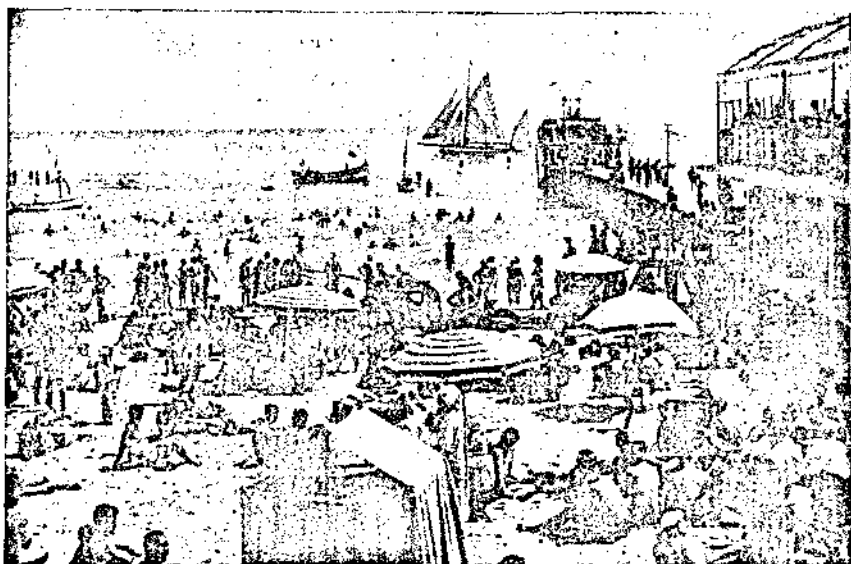
Поправка. Въ уводната статия на г. Ал. Манолевъ думата *актъ* въ редъ 9, смѣтанъ отъ края, да се чете тактъ.

Редакционенъ комитетъ: лейтенантъ В. Паспалеевъ, д-ръ Г. В. Паспалевъ и д-ръ П. А. Скорчевъ.

ВАРНА ЦАРИЦАТА НА ЧЕРНО МОРЕ ВАРНА

НАЙ-КРАСИВИЯТ КУРОРТЪ ВЪ ЮГО-ИЗТОЧНА ЕВРОПА

Най-модерни бански съоръжения за студени и топли морски бани. Модерно казино въ морската градина, срещу банитѣ, съ първокласен ресторантъ и дансингъ на открито.

КРАСИВИ ОКОЛНОСТИ. Раз-

ходки и екскурзии по сухо и по море до близкитѣ околности, както и до Цариградъ.

ВСИЧКИ ВИДОВЕ СПОРТЪ — развлечения: театри, кинематографи, тенисъ клубъ, морски тържества.

ГОЛЪМИ МУЗИКАЛНИ ТЪРЖЕСТВА въ началото на м. августъ, съ участието на най-виднитѣ български артисти. Презъ сезона гостуватъ Народниятъ драматиченъ театъръ и Народната опера.

УСЛОВИЯ ЗА ЖИВОТА НАЙ-ИЗНОСНИ

Първостепенни хотели отъ 40—90 лева на легло.

Частни квартири отъ 25—100 лв. дневно, споредъ категорията и числото на леглата.

Меню въ първокласни ресторанти отъ 50—80 лв. дневно.
А ла картъ, пълненъ обѣдъ, безъ питиета, отъ 25 лв. нагоре.

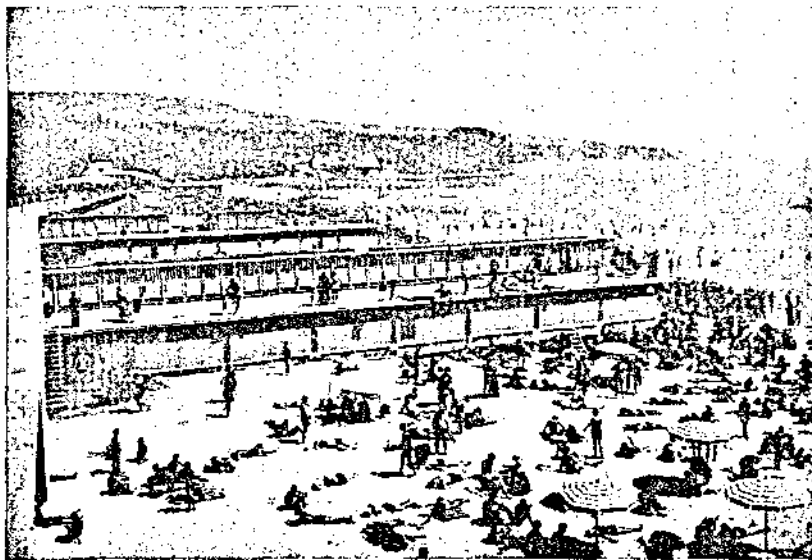
ТАКСИ ЗА БАНИТЕ:

1. Студени бани	I класа кабина	15 лв.	2. Топли бани	I класа на часъ	20 лв.
	II „ шкафче	8 лв.		II „ „	12 лв.
	III „ обща съблѣк.	5 лв.			

Отъ 1. юлий до 30. септемврий лѣтуващитѣ се ползуватъ съ 50% намаление по Б. Д. Ж., като за връщане билетитѣ важатъ до 31. октомврий.

Бюрото на лѣтовници при Курортното стопанство въ приморската градина разполага съ пълненъ списъкъ на квартири, дава всички сведения и настанява лѣтовницитѣ безплатно.

За тия, които търсятъ абсолютно спокойствие и морелѣчение — препоръчваме Св. Константинъ.

Лѣтовници, запомнете, че есенята въ Варна е също тъй приятна, както и лѣтото, — но при сравнително по-низки цени.

Отнасяйте се за всичко до Варн. градска общ. курортна дирекция.

БЪЛГАРСКО ТЪРГОВСКО ПАРАХОДНО ДРУЖЕСТВО - ВАРНА

Дружеството поддържа редовни съобщения отъ черноморскитѣ пристанища и Дунава до севернитѣ европейски страни: Франция, Англия, Белгия, Холандия, Германия, Дания и пр.

Освенъ тая континентална линия, която се поддържа съ три първокласни линейни параходи типъ „Родина“, дружеството поддържа редовни и извънредни линии между черноморскитѣ пристанища и всички страни на Близкия изтокъ: Турция, Гърция, Италианскитѣ острови — Додеканеза, Сирия, Палестина и Египетъ, като се посещаватъ пожитнитѣ пристанища: Цариградъ, Родосъ, Бейрутъ, Хайфа, Александрия, Портъ-Сайдъ и Пирея.

Тия последни пътувания даватъ възможностъ въ единъ срокъ отъ 20 дни най-много и съ разходи, които не надминаватъ ония, необходими за преживяване въ страната за сѣщото време, да се видятъ останкитѣ и паметницитѣ на всички древни култури: египетска, асировавилонска, старогръцка, византийска, арабска и пр., много отъ които паметници, по своята величественостъ и художественостъ, сѣ още недостигнати.

Пътуванията за Леванта — Близкия изтокъ се извършватъ съ голѣми и луксозни параходи, типъ — „Царь Фердинандъ“, при всички удобства за приятно и неусѣтно пътуване по морета, които съдържатъ безбройни природни красоти: Босфора, Златния Рогъ, Мраморно море, Дарданелитѣ и осяния съ острови Архипелагъ, много отъ които се издигатъ на хиляди метра надъ морската повърхностъ.

Последното пътуване дава възможностъ да се посетятъ и всички свети мѣста на еврейската, християнската и мохамеданската религия.

Никое друго пътуване не може да даде толкова голѣмо разнообразие на неизгладими впечатления отъ природата и творенията на човѣшкия гений въ неговитѣ най-всестранни прояви отъ началото на човѣшката история до днесъ.

Дружеството поддържа редовни съобщения два пъти презъ седмицата и между всички български черноморски пристанища съ луксозния и бързоходенъ параходъ „Евдокия“.

Освенъ горнитѣ редовни линии, дружеството презъ лѣтнитѣ месеци прави и извънредни пътувания отъ Варна до Цариградъ съ параходитѣ „Царь Фердинандъ“ и „Бургасъ“ съ престояване въ Цариградъ цѣли три дни.

Пътуването между двѣтѣ пристанища трае само 12 часа — една нощъ.

Презъ сѣщитѣ лѣтни месеци п/х „Евдокия“ плава крайбрѣжно по специално разписание, съ намалени тарифи и възможностъ да се посетятъ всички пристанища отъ цѣлото българско крайбрѣжие въ течение само на 36 часа.

И при екскурзитѣ до Цариградъ и обратно, и при пътуванията отъ Варна и Бургасъ до Ахтополъ и обратно, пътниците ношуватъ на параходитѣ и, ако желаятъ, могатъ да получаватъ и храната си тамъ на сравнително износни цени.

Разписанията, както и тарифитѣ на всички пътувания, които извършватъ корабитѣ на Българското търговско параходно д-во, редовни и извънредни, сѣ дадени въ отдѣленъ проспектъ, който се намира въ всички дружествени агенции въ страната и въ странство и се раздава даромъ при поискване и направо отъ Дирекцията на дружеството; намира се и въ всички клонове на Морския Сговоръ.

I. Ценитѣ на билетитѣ за Александрия съ редовнитѣ съобщения, които се поддържатъ два пъти въ месеца съ параходитѣ „Бургасъ“ и „Ц. Фердинандъ“, само отиване или само връщане, безъ храна сѣ:

I класъ — 4070, II — 3000 и III — 2000.

Презъ лѣтнитѣ месеци, отъ I-и юний до 15 септемврий, се установява специална тарифа за отиване до Александрия и връщане съ сѣщия параходъ, безъ прекъсване, освенъ презъ време на престоя на кораба въ нѣкое пристанище по разписание, както следва:

I класъ 6000 лв. II — 5000 и III — 4000 лв., включително и храната.

II. Ценитѣ на билетитѣ по нашето крайбрѣжие отъ Варна до Ахтополъ и обратно, съ п/х „Евдокия“, по лѣтното разписание, отъ 15-и май до 15 септемврий, съ право на ношуване въ Царево въ помѣщенията на съответната класа — сѣ:

I класъ лв. 300; II — 240 и III — 170 лв. безъ храна.

III. Ценитѣ на билетитѣ до Цариградъ и обратно, съ п/х „Ц. Фердинандъ“ и „Бургасъ“ презъ лѣтнитѣ месеци, съ престой въ Цариградъ три дена и ношуване на параходитѣ, сѣ:

I класъ отъ лв. 1790 до 1390 споредъ положението на мѣстата

II „ „ „ 1380 „ 1010 „ „ „ „ „

III „ „ „ 665 „ „ „ „ „

За храната се плаща:

По Александрийската линия: закуски — 22 лв., обѣдъ — 70 лв. и вечеря — 70 лв., а пълненъ дневенъ абонаментъ по 150 лв.

По крайбрѣжието отъ Варна до Ахтополъ и обратно, презъ лѣтнитѣ месеци, пълненъ дневенъ абонаментъ отъ закуска, обѣдъ и вечеря — 80 лв.

До Цариградъ и обратно, презъ лѣтния сезонъ, само съ параходитѣ, които правятъ екскурзии, се плаща дневенъ абонаментъ 126 лв. или общо за цѣлото пътуване — 452 лв.

При редовнитѣ пътувания — съ п/х „Евдокия“ крайбрѣжно се плаща за закуска 15 лв., а за обѣдъ и вечеря по 50 лв., а пълненъ абонаментъ — 100 лв.

Намаления: правятъ се само отъ редовнитѣ тарифи, за отиване и връщане предплатено 15%, за групи по-голѣми отъ 25 души — по споразумение.